خۆتی کانا ... بتان لتیف عبدولقادر"پایان"

-١-
کات ژیان ژنگ هدنن؛
کات گردوون ماندی ئب؛
وختک گی زوی؛ جومگکانی هئاوساون..
دخک بوونکان؛ زر پایان دازاون!..
بیت و
ئم سر ئو سری بوونور ئوستنن..
هتا پشویک ورگر وژنگی بری بورنن..
مرف: ئم وستگیی؛ وچانکی تم ومژاویی ئازن..
ئو: خیاحسانویکی کورت..
ئم کانا قایرس؛
دزدردو بری قژی ژینگیی!..
لچاو؛ چاوی گشتی؛ شاراویی!..
هرچی چاوی وردبینن؛ ورد ئبینن و
پمان دا: ئم؛ دردکی گلبا!..
جار نچار؛ نپکوتی هیی..
تاز درکوتووو تا..
لئستادا؛
چارسری؛ تنها مانو لما!..
لخوتی کانادا؛ لماو دمنمو!..
-٢-
ئم؛ قایرسکی ئازن..
دستی قربا غی وگان؛
ئارزووی توقو باوشو
ژینگی گشی؛ چپی ماچ!..
بکوردیکی پتان بم:
قایرس ژهرن..
تنکی مردووی زر وردن..
خانی ئمن؛ گیانی ئون ول گشن؛ بدست وبردن!..
ئم کقید ١٩ نویش؛ بازدانکن، سر بوانو

سێکانمان؛ بۆ ئەو مەگەو کاچ!..
لەخەوتی کەنادا؛ لەماوە دەنمەوە!..
-٣-
خودایە!..
ئەم چ لوغزێکە؟!..
لوغزی ڤایرەس!..
هەموو جیهان گوشراوەتە کونجی ماڵ!..
ئەم چ ترسێکە؟!..
ترسی ئەزەل!..
ئەم چ گۆریەکە؟!..
گۆرەیت!..
خودایە..
هەزە.. وزەیە..
بەرەنگاریە.. وریە..
لەگەڵ انەوی خەیاڵدا؛
وریو بەرەنگاری هەیە..
خەیاڵی زانستی..
خەیاڵ؟!..
گەڵە جاران باری لەناکاو دەهێنە!..
ئەندازەی زەر شتی نەشیاو
ژەهرو مشەخەر
هەر نامرەیی وچاوچنۆکیە.
هەر نەخشیەکی ویژدانی ناو کەمەگا تێکدەشکێنە!..
لەخەوتی کەنادا؛ لەماوە دەمەنمەوە!..
-٤-
ئاای خودا!..
دەنگی ئاوازێک دوور دە
هەردە هەر دە هەتا ئێگەتە ناو ماڵمان
دەنگی وشکانت!..
دەنگی سیەی دەرگای ماڵت!..
وەختی بەووەمان دەدەخرە!..
دەنگی بانگی هاوارێکی بە دەرەتان
دەنگی گەروە کەنوساوو
خەریکە لەبینین ئەبە وئەمرە!..
ئێگەر ڤایرەس دەرکەوە؛
ڤایرەسی ئابوری بە یان چەسی
ڤایرەسی ویژدانی بە یان هی کورسی

ڤایرەسی نان بە یان هی برسی
لەگەڵ یەکەم دڕکەوتنیا؛
بەرگریش دەکەوێتە گەڕ..
سەنگەرەکانی توند دەکاو
لە پێناوی دادو یاسا
لە پێناوی ژیانێکی مرۆیی ئاسا
لە پێناوی یەکسانی وداد، گۆشەی یاسا
شەی مان ونەمان ئەکا
تا چیەکی قارەمانی وخەباگری
تا چیەکی وڕو وزەو بەرەنگاری
لەهەر ڕەژنامەو گۆڤارێ
لەهەر ڕادیۆو تیڤیێ دەردەکەوێ لەسەرباسا..
لەخەوتی کەسنادا؛ لەماڵەوێ دەمێنمەوە!..
-٥-
ئەم خەوتە؛ دابەگیێ
ئایرگیێ و(کەرەنتینە)..
شار چڵ وهڵ وبەدەنگ
خامۆشە وەرێ بیبینە..
ئازیزانم..
هەر چەندە بێ؛ خۆشم دەوێن..
تا هەرچی ڤایرەس هەیە
هەرچی ژەنگی ژیان هەیە
هەرچی قەرخکاری ودرێ
هەرچی ژەهرو زیان هەیە لەناو بەرین؛
ئەبێ ئەم گەی گەردوونەمان پاک ڕاگرین!..
با بەردەوام وەکەڵا بژین..
گەر سەردانی یەکیش نەکەین
تەوقە؛ ماچ وموچ وباوەش بەیەکتریش نەبێ؛
با ویژدانمان؛
ویژدان بەگشتی ئازیزان
لەهەر بوارەکی هەبوون وئەم بوونەمان پاک ڕاگرین!..
بامرۆڤی گەردوونی بین..
دژی وەژانخستنی ژیان
دژ بەهەژموونی زەرداری وزەبوونی بین..
ژیانێکی شایستە بژین
ژینگەدەست وژیریی تەندرەستیمان بەرز!..
نەک ئاست نزم لەهەر بوارێ

تەندروستی یان ژیوارێ
نەزان وگەل، بژین وەکو کەلەوارێ
یان بەپیسی وبەپەخی
یان بە واتاو بە ناوەرێک
گەژو چەس بننوستەوە ترس ولەرز!..
هەندکیدیش لەپەناوی مانەومان بەیەکەوە
هەموو وەکەا دەیینەوە:
با هەموو وەکەا بەجەشی کەنەشە بە خوا بینەوە!..
لەخەوتی کەنادا؛ لەماڵەوە دەمنمەوە..
-٦-
ئەی خودایە..
لەم بەرزەخە لەدامانم..
هەندە دەڵێن: ماڵی تەیان ناشت!..
کلەسا ومزگەوت ودەر
ئیتر؛ نەسزا هەیە نەپاداشت!..
ئاای خودا..
چەند گەمژەیی!..
تاوانی هەر ناخەشیە وەختی دەڵێن لەخوا وەیە..
ئایا وایە؟..
شتی ئەوها هەیە؟..
دەستم دامێنت!..
بەئایەتی: (قُل لَّن یُصِیبَنَا إِلاَّ مَا کَتَبَ اللَّهُ لَنَا
..)
ژیری وئاوەزیان ئەبەستن..
هەرگیز خەیان ناپارێزن..
وەختەکیش کەپەیان دەڵێی؛
گرژو مەن وتوڵەو پەستن!..
بە هەودا دەسوڕێنەوە
قسەی سەرزاریان بەردەوام هەر فشەیە
وەک چەن بەڵی؛
(.. وَلاَ تُلْقُوا بِأَیْدِیکُمْ إِلَى التَّهْلُکَةِ ..) هەر
نەبە دەن ودەچن!..
جا نازانم ئاستی هەشیان ئەوەندەیە؟..
یان بە فەرمانی نەبەواتە ملکەچن؟!..
بەگومانم؛ تە وشیاریت داوە بەبوون
بەهەموو چەشنە مرۆڤ، ژیرو زەبوون
نابە دەستەوستان بژین لەئاستی هەر نەشیاوێ

یان مەترسی وەر ڕووشکی نالەبارە..
لەدواجارا؛
ئاوی وشیارو وریایی
خەباتزو بەئاگایی
هەر ئاوێ لەهەردوو جیهان کەوا مرۆڤی کارایی
هەر ئاوێ لەهەردوو جیهان کەوا مرۆڤی باڵایە..
ئازیزانم..
گەر ژەهرێ بێ، بیاوێ ژیان ڕاگرێ
کارو بازاڕ بوەستێنێ
قوتابخانە، زانکۆو فەرمانگە دابخا؛
یان وەستانی هێندێ شاخوبنبڕی ژیان
لەهەر دەخێ یان قەیرانێ
بوورێ بن قۆت ناتوانێ!..
لەدوای هەر نەخشی وژانێ، ناخشێ
یان هەر سەختی وتەنگانەیێ
ئەم فەرمانی خودایێ
خۆشی وشادی دەتێ ئارا..
خۆڕاگر بن..
وەرزو چوست وچالاک
بەهێز، کارا..
هەر شتێ بێ؛ تەدەپڕێی ومرۆڤایەتی سەردەکوێ..
با بەهیچ شێوەلی ناجەر
سەری بەرزت دانەوێ..
چونکە هەر مرۆڤ بەتەنیا
دەبەتوێ بەقارەمانی مەیدانێ!..
خودا هەمووان بپارێزێ لەنەخشی ودەردو دژون
قەزاو بەڵا لەژەهرو ڤایروسان کەوێ!..
ئەم خۆشەوەتی کەسانەیە؛ دەشکێنم و
لەجاران باشترو زۆکتر ژیان وەرێ دەخەینەوێ!..

بەتان لەتیف عەبدولقادر"پایان"
ئازاری ۲۰۲۰

ئەبو زەبی؛ لە بوخچەی دایکە شاربانووە مەککیە ... بە تان لەتیف عەبدولقادر

(خوێندنەوەیەک بەمانی لەمەککە)

ئەمان؛ وەک ژانرێکی ئەدەبی هەموو جارە بوخچەی نوسەرەکەیەتی، بەواتایەکی دیکە؛ ئەمانەوس سەرلەنوێ ژیان وەرە دەخاتەوە، کەرستەکانیشی دووبارە بەدەگمەنەوە، وەک ئەوەی بەتەما نەبی کەبمرێت. ئیدی ئەمان؛ جیهانێکی ئاڵۆزو تەونی جاجاکەیە.

ئەوەی دەمەوێت قسەی لەسەر بکەم؛ ئەمانی "لەمەککە"ی قادر عەبدوڵایە، کە شەفیقی حاجی خدر لەهەندێوە کردوویەتی بەکوردی، پەم خۆش بوو منیش لەرەوە؛ تەوافەکە بەدەوری مەککەیدا بکەم.
ئەم ئەمانە؛ گەڕانەوەی بەسەرهات ویادگارییەکی ئەمانەوس خەیاتی، هەروەک وەک کەسی سەرکیش ئەڵێی وەرگرتووەو، هەر خەیشی هەموو کەسایەتیەکانی دیکە پشکەش دەکات، هەموو ئەو شتانەش لەپشتاو دایکی دەکات، ناوەرکی ئەمانەکە، یاداشتکردنی دیدارگشتی نەوان دایکە شاربانوو قادر عەبدوڵایە، کە وەک گرێی سەرکی ئەمانەکەیە، ئەمانەوس نازانێت چەن جارکی دیکە بەدیداری دایکی شاد بێتەوە!؟..
چونکە گەڕانەوەی بە ئەران ئەگەپەدراو نیەو ناتوانێت بگەڕێتەوە، هەتا دواتر ئەو بیرەی لەدەست کە بچێتە ئەبوزەبی، هەبژاردنی ئەم جگایشی بەاوڕو گفتوگۆ دەبەت لەگەڵ خەزانی، ئەمەش لەبەر دوو هەکار؛ یەکەم: دایکی پیرو کەنەفت بووەو توانای بەڕێنی ئەگای دووری نیە هەتا بچێتە ئەمستردام، دووەم: دایکی زەر ئارەزووی ئەوەی کردووە ئەژە بەت بچێتە مەککەو زیارەتی کەعبەی پیرەزو مزگەوتی پەغەمبەر"د.خ" بکات، ئەمەی چەندین جار لەگەڵ کوڕکەی باسکردووە، ئیدی ئەمە دەبێتە دەرفەتک بە کوڕکەی، کەبێتە ئەبوزەبی ودایکی ببینێت وپاشان گشتکی مزگەوتە گەورەو بەناوبانگکەی شەخ زایدیشی پە بکات، وا ئەک دەکەوێت؛ هاوکات لەگەڵ دیداری نەوان خەی ودایکی لەئەبوزەبی؛ سایادی کەچی دوایی شەخ زاید یش دەبەت، بەمەش خەکەکی زەری گشتیارو شونکەوتووی شەخ دەچنە مزگەوت، لەهەمان کات ئەژی هەینیشە.

قادر عەبدوڵاش ئەمە بەدەرفەت ئەزانێت لەگەڵ دایکی وخەزانی وخوشکەکی(مەحبوبە)؛ دەچنە سەردانی مزگەوتی شێخ زاید، ئاپارای خەڵک بەجلی سپی و، ئەو خەیاڵەی پشتری دایکی کەڵەهوتەل لەپەنجەرە دەیوانیە بیابان و وڵنای هاتنە مەککەی لەلا دروست کردبوو؛ پشتەاست دەکاتەوە. بەیە داوا لەخەزانی وخوشکی دەکات کەبەپەی هەستی دایکیان بجوڵێنەوە و بەزاری نەکەن؛ بەوەی پەی بەن ئەرە ئەبوزەبیە مەککە نیە.. چونکە دایکیان توشی نەخۆشی لەبیرچوونەوە خەڵفان هاتبوو، دواجار جلی چوونە ژوورەوەی مزگەوتی شێخ زاید ئەبەتە ئیحەامی حەج بە دایکی و، مەزاری شێخیش وەستگەی تەوافی دایکە شاربانووە، ئیدی لەخەیاڵ وبوخچەی دایکە شاربانووەدا؛ ئەبوزەبی مەککەیە. هەتا ئەرە؛ ژمارەدنی گوێز بوو لەبوخچەی دایکە شاربانووە، واتا ئەمە لایەنە دیارەکەی واتای ەەمانەکەیە، بەگوزارشتەکی دیکە؛ ئەمە تەوافی یەکەم بوو لەمەککە!..

هەرچی تەوافی دووەمە؛ هی قادر عەبدوڵایە؛ ئەویش بەدەوری ئەو مەژووە دوورو درێژەی نەوان فارس وعەرەب، لەوەی کە؛ لەماوەی ١٤٠٠ ساڵی ەابردووداو بەهەی مەژوەکی ساختەو هەستی ئایینی ولەتبەرزی وباڵادەستی فارسکانی سەردەمی دەێن؛هەستەکی وایان لەلا دروست بووە کەمەککە بەمانای خوا بزانن، نەک بەهی سعودیەکان!.. وەک ئەوەی کوچک گەرمتر بی لەئاگردانە!.. لەلایەکی دیکە؛ ئەم ەەمانە وڵنای پاشخانی بیرو باوەڕی نوسەریش نیشان ئەدات، کەبەوای بەم پرسە لەنگە، یاخود نیە، پەی وایە ئەوان فەومانیان بەسەر مەککەو بیرو باوەڕەکی نیە. بەڵکو بەو هەیەوە؛ عەرەبکان توانیویانە هەتا ئەستاشی لەگەڵ بێت؛ میللەتی فارس بگەوجێنن، هەروەک ئەوەی لەیەک کاتدا؛ ئەم ەەمانە بەریەککەوتن وململانە وهەوەی سەردەستبوونی نەوان دوو شارستانیەتیش نمایش ئەکات، ئەویش شارستانیەتی فارس وشارستانیەتی عەرەب بن، ململانەی نەوان فارس وعەرەب؛ زەر دوورو درێژە، هەتا ئەستاش بەردەوامە!.. ئەمە بەجگە لەوەی؛ کەئەبوزەبیش جەرە مەککەیەکە!.. واتا کەش وهەوای مزگەوتەکەی شێخ زاید وەکو کەش وهەوای مزگەوتی مەککەیە!.. چ لەەووی پەیکەری مزگەوتەکە؛ کەزەر گەورەیەو بەگرانترین کاشی ومەمەە ەازاوەتەوەو ئاوزەە، چ لەەووی ئەو سروتە واتایی وئایینیانەی تێیدا ئەنجام دەدرێن، هەروەها ئەمەش پیشاندەدات کەشێخ زاید کەسێکی چەند باش بووە بە وەاتی خەی و، ئەو بیابانە وشک وگەرم وبرینگەی چەن کردەتە شارێکی شاهانەیی وجوان وسەرنجەاکەش وگەشتیاری، چ جەرە پشکەوتنێکی بەخەوە بینیوە. هەروەک بەریەککەوتنی هەردوو ەەبازی سوننەو شیعەش پیشان دەدات. دەکرێت بەەین ەەمانەکانی قادر عەبدوڵا ەەشنوسی دەستوری ململانەی

نەوان دین ودونیاو هەروەها هی سوننەو شیعە، عەرەب وفارسن.

بەگشتی هەمانی لەمەککە؛ هەمانکی خۆش وبەتام وچێژە، وەلێ زیاتر لەیاداشتی گەشتیارێک "گەشتنامەیەک" ئەچێت، بەزمانکی سادەو هەوان نوسراوە. گرنگی گەانوەی زۆر بەهێز نیە، هەتا وەکو هەمان بیناسنەت. هەرچی زمانی وەرگەانە؛ بەگشتی زمانکی جوانەو هەکە، ئەمن لەگەڵ کوردیکەم، چونکە هەمانکەم بەزمانی دایکی نەخوێندەتەوە، بۆیە وەکو بەراورد ئەم قسەیە ناکەم، ئەگەر تێبینیش لەسەر هەندێ ستەو دستواژە هەبن؛ بەڵام بەگشتی بەزمانکی کوردی جوان نوسراوەتەوە، ئەمەش بۆ لێهاتویی وشارەزایی وەرگێڕەکەتەوە، کە وەک وەرگێڕێک خزمەتی باشی بەپەرتووکخانەی کوردوو کردووە. بەستەی کۆتایی هەمانکە؛ قسەکانم لەسەر هەمانکە تەواو دەکەم، (ئیدی هەموو شتێک گەیشتە کۆتاییەکەی خۆی، مەودای دەریاش کۆتایی هاتووە من ونیشتیمان بوو؛ کۆتایی هات). دیارە لەدوورەوە بۆنیشتیمان شاد بەتەوەو لەم بەر دەریاوە لە ئەوبەر دەریا"خاکی وەتن" تەر تەر تەماشای وەتانی کردووە، دواتریش بەمەلەوانی لەنەو دەریاکەدا؛ گەیشتە خاکی نیشتیمان ودزە ماچی نەتەوەیی، وبە دواجاریش هەر هەندەرانە نیشتیمانی..

بەختان لەتیف عەبدولقادر
٢٠١٩-٢-٦ هەولێر

زمان وناسنامە؛ لێنەوان هەسەنتی وناماییدا ... بەختان لەتیف عەبدولقادر

هەموو تاکێک کەلەدایک دەبێت؛ زمانی دایکی دەبێتە پایەیکی بنچینەیی ناسنامەکەی، بۆیە لێنەوان زمان وناسنامەدا؛ پێوەندیەکی بنیاتنەرانەو ئەندامی هەیە، بەجۆرێک زمان لەبنەڕەتی ناسنامەدا؛ بەردەکی بنچینەیی بناغەی ناسنامەیە، هەر ئەمەش پێی دەڵێن زمان وناسنامەی هەسەن.

زمـــان:

گومانی تێدانیە کە زمان بنەڕەتکی سەرکیە لەناساندن ودروستکردنی کەسێتیی تاک، بگوزارشتکی دی؛ زمان؛ پێکەری بیرو تگەیشتنە، یەکەکە لەکەرەگە بنەڕەتیەکانی بنیاتی خود وخودێتی.
دی سوسیر لەسەرەتای سەدەی بیستدا پێی وایە، کە زمان (Langue) شتکەو، قسە یان گوفتار (الکلام Parole) شتکی دیکە. پێی وایە کە، زمان: ژمەکی کۆمەڵایەتی سەربەخۆیە، بەڵام قسە؛ بەدیهێنان ودەستەبەرکردنی ئەم ژمەیە لە وێنەو هەمادا. بەمانایەکی تر؛ زمان ڕەگای بیرکردنەوەیە لەئاوەزی مرۆڤدا، یاخود لەئاوەزی کۆمەڵگاکانی مرۆیدا. بەڵام قسە یان گوفتار؛ وێنەی دەنگکانە، یاخود ئەو هەما نوسراوانەن کە دەیانبیستین ودەیانبینین؛ بەمەبەستی گوزارشتکردن وگەیاندن، گوزارشتکردن لەدەروون وناخی خود، پێوەندی دروستکردن لەگەڵ دەورو بەر وکەسانی تر.
هەندێ لەزمان ناسان(فیلەلەگەکان)لە جیهاندا لەو باوەڕەن کە یەکبوونی سێ شت لە چەند دیالیکتکی زماندا، ئەو زمانە ئەکات بە زمانکی یەکگرتوو، ئەمیش **ئەمانەن:**
1- ڕەزمانی زمان (گراماتیک)
2- شێوەی دەربڕین(فۆنەتیک)
3- بنەڕەتی فەرهەنگی زمان

ناسنامە:

دەستەواژەی ناسنامە؛ لەدوو وشەی لەکدراو پێکهاتووە، (ناس+نامە= ناسنامە)، وشەی(ناس) بەواتای ناساندن وناسین دێت، وشەی(نامە) کەدەچێتە سەر وشەی (ناس)؛ دەبێتە چەمککی زاراوەیی وبەواتای نامەی خۆناساندن دێت، ئیدی پێکەوە دەبنە پێناسەی کەسێتیی تاک. ئەم؛ بەشکە لەوشی ژیاری وبەشارستانیبوون وبەدامەزراوەیی بوونی مرۆڤ لەسەر زەوی، وەکو بوونەوەرکی ژیرو بەئاوەز؛ لەپەلەنکردن وجیاکردنەوەو ڕەکخستنی پێوەندی وتایبەتمەندیەکانی خەی زەر ئامرازو ڕە وشەنی گرتێتە بەر، ئەم ناسنامەیش یەکەکیانە.
هەرچی وشەی(الهویّة)یە لەزمانی عەرەبیدا؛ لەڕەناوی (هو)؛ هاتووە، کە بەواتای خەسڵەتکانی مرۆڤ دێت وگوزارشتە لەڕاستیەکەی، هەروەک بە بواردن وجیاکردنەوەی بنەماو تایبەتمەندی کەسێتیی تاکک لەتاککی تر بەکار دێت. بەیە لەڕووی زاراوەیی وچەمکەوە؛ ناسنامە؛ بریتیە لە کۆمەڵە خەسڵەت وئەدگارو تایبەتمەندیی تاکەکان کە لەخەیان دەگرن، وایان لەکردوون خاسیەتی تاک لەخودێتی

وتاکخبووندا وەربگرن لەناو کۆمەڵگادا، دەکرێت چەند تاکێک لەهەندێ خاسیەتی خودێتی وتاکخوێیدا هاوبەش بن، ئەمە لەچوارچیوەی کۆمەڵگا؛ یان دووتدا.. بەواتایەکی دی؛ ناسنامە گوزارشتە لەهەموو شتێکی هاوبەشی نێوان چەند تاکێکی ناو کۆمەڵکەی دیاریکراو، کەوەک دەستێک لەبنیاتنانی چوارچێوەیەک بەخێیان کەشش دەکەن وشەی بەردەوامی دەکەن لەژیاندا، بەیە لەگەڵی ئەم تایبەتمەندیە بنیاتیانیاندا هەسوکەوتیان لەگەڵدەکرێت.

ئەو هەکارانەی کاریگەریان لەسەر ناسنامە هەیە:

١- کۆمەڵگا: کۆمەڵگا ژینگەی یەکەمی دروستبوونی ناسنامەیە، وەختی تاک لەدایک دەبێت؛ ئەو بارودۆخی تیایدایە وەک خەزان وکۆمەڵگا وشوێنی ژیان و.. تاد لەدروستبوونی ناسنامەی تاک لەووی هەگەزی ونەتەوەیی وئایینی هەلیان دەبێت.
٢- ئینتیما- لاگیری: ئەمەش لەگەڵی ناسنامەو تاک ئاراستەدەکات، کە لاگیری هەبێت بە شوێنی ژیانی وخەزان وکۆمەڵگاو نەتەوەو ئایین و.. تاد، بەنمونە تاک لاگیری هەیە بە وڵاتەکەی، کە ماف وئەرکەکانی لەگەڵی هەساو دەستورویاسا هەکخراون، بەمەش دەبێتە هاونیشتیمانی. بەیە دەکرێت بەبین: ناسنامە؛ هەکارێکە بە چەسپاندن وبەرچاوخستنی لاگیری لەلای تاک وکۆمەڵگادا.

جۆرەکانی ناسنامە:

ناسنامە؛ زۆر جۆری هەیە بەڵام من؛ لەچوار جۆردا دەیخەمە ڕوو:
١- ناسنامەی نەتەوەیی: ئەم ناسنامەیە؛ لاگیریی مرۆڤ دەستنیشان دەکات داخوا سەر بەچ نەتەوەیەکە.
٢- ناسنامەی نیشتیمانی: ئەم ناسنامەیە؛ گوزارشتە لەشوێنی لەدایکبوون، یان ئەو شوێنەی تێیدا دەژیت..
٣- ناسنامەی کولتووری وشارستانی: ئەم ناسنامەیە؛ پانتایی ودووریەکی مەژویی هەیە، بەجۆرێک؛ هەوشی ژیاری وبەماوەیی بگشتی(الموروث عامة) وهەشنبیریی خود وەدەر دەخات وگوزارشتی لەدەکات.
٤- ناسنامە؛ وەک پێناسەی خود/ تاک: ئەم جۆرە ناسنامەیە؛ ناسنامەیەکی هەکخراوە لەلایەن دامەزراوەی دەوڵەت بەهەر تاکێک، کە لەتابلۆیەکی بچوکی گیرفانی، زانیاریەکانی کەسیی لە تەمارکراوە.

پێوەندی نێوان زمان وناسنامە:

ڕ ئایا زمان بەتەنها گێڕنەر؛ یان گوزارەوێکی بڵایەنە؟.. کەهیچ پێوەندیەکی بەناوەرکەوە نیە کەدیگوازتەوە؟.. یان بەپێچەوانەوە؟.. وەهامکەمان بەت؛ کەزمان گێڕنەر؛ یان تەنیا گوزارەوێکی بڵایەنە؛ ئەوا پێوەندی نێوان زمان وناسنامە پێوەندیەکی پچاوە، یاخود هیچ پێوەندیەک نیە. یان پێوەندیەکی لاوەکیە، پێوەندیەکی پە ئەگەرو مەگەر، پێوەندیەکی کراوەیە، پێوەندیەکی گریمانەییە، لەوانەیە هەبە ولەوانەیە نەبەت. واتا پێوەندیەکی بونیادی وپێویست وپێوەست وگرێدراو نیە، واتا پێوەندیەکی بەڵێ وجە وتەحەکومی نیە. لەم کاتەدا پێوەندیان وەکو ئەوە دەبەت کە شلەیەک دەکەیتە دەفرەکەوە. ڕەنگە هەنگوین بەت، ئاو بەت، شیر بەت یان شەربەت بەت و... تاد، واتا هیچ پێوەندیەک نیە، بەڵێ گەڕینی ناو هیچ گەڕانکاریەک بەسەر ناولێنراو ناهێنێت. بەتەواوینێکی تر؛ ئەگەر وەکو هەڵگرێک نەبەت وەکو دەفرێک کە شلەکە هەڵدەگرێت؛ ئەوا وەکو گێڕنەرێک وایە، وەکو وایەری کارەبا، کە هیچ پێوەندیەکی نیە، ڕەنگە ئەو وایەرە فافۆن بەت ڕەنگە ئاسن بەت یان هەر شتێکی تر.. کە بەبەرگێکی پلاستیکی داپۆشراوە، سورە یان شینە یان ڕەشە... تاد.

ڕ ئەدی ئایا پێوەندیی نێوان ناسنامەو زمان چۆنە؟.. لەوانگەی ئاوەزو بەهاو پاشماوەی مێژویی وبیروباوەڕو چەمک وهەر ناوەرکێکی تر؛ ئایا وەکو دەفرو ئاوە، یان وایەرو کارەبا؟.. یان بەپێچەوانەوە؟..
گومانی تێدانیە کەزمان بڵایەن نیە لەگەڵ ناوەرکەکەی، واتا کەناڵێکی گرینگی ئەو ناوەرکەیە کەهەیەتی، بەیەڵێنی بەیوەندیەکی بنیاتی وئەندامی وڕیشەیی وڕەسەن لەنێوان زمان وناسنامەدا هەیە.
لەکەڵەران وزانایانی زمان، لەتوێژینەوەکانیاندا کەلەنێوان زمان وئاوەز، زمان وناسنامە، زمان وکەڵەگا وتاد ئەنجامیانداوە، پێیان وایە کە زمان بەشێوەی ئاسەیی وستونی لەگەڵ ناوەرکەکەیدا بەیەکدادەچێت. بەومانایەی کەزمان گوزارەوەو گێڕنەرێکی بڵایەن نیە، واتا ناکرێت نەتەوەیەک زمانی أ هەبژێرێ ودواتر زمانی ب و.. تاد. وەکو ئەوەی مرۆڤ پەرداخێک بەکاردەنێت ودواتر دەیگۆڕێت.. یان وایەری تەلەی کارەبایی دەگۆڕێت، بەڵکو زمانی دایک لەئەزەلەوە یەک زمانەو ناگۆڕدرێت، بەڵام دەکرێت لەپاڵ زمانی دایک؛ چەندین زمانی تر فێر بیت وبزانیت، وەک ئەوەی لەپاڵ ڕەگەزنامەی دایکی وەسفەکەت؛ دەکرێت ڕەگەزنامەی تریشت هەبێت، مەگەر ئەوەی کەچ بکەیت بەشوێنێک ودەستبەرداری هەموو شوناس وناسنامەو ڕەگەزنامەی

ڕەسەنت بیت وێکڕکی تر هەبژێریت، پاشان دوای چەندین نەوە؛ ڕەنگە نەوەکانت بشێرن وبەتەواوی دابڕێن لە ناسنامە ڕەسەنەکەو ببنە نەتەوەیەکی تر. بەڵام لەوانەیە هەر بڕێن لە بنەڕەتدا ئەو تیرەیە، یان ئەو بنەماڵەیە فلان نەتەوەن لە بنەڕەتداو بوینە ئەو نەتەوەیە..
• دکرێت بڵێم:
• ناسنامە: هەستکردن وپێی بردنە بەخود.. ناسینی خودو کەسێتیە.. یەکێک لە بنەڕەتە هەرە بنچینەییەکانیشی زمانە.
• ناسنامە: واتا هاتنەوەیە لەگەڵ ئاوەزو سروشت ووخسارو هەستی مرۆڤ. ناسنامە؛ زمانە، زمانیش؛ جێستەی بیرو پێیکەری تێگەیشتنە. تێگەیشتنیش بنەمای هەشیاری وپێبردنی تاک/ خودە، خودیش ناسنامەی لەم ڕەگایەو دەردەکەوێت.

• **ناسنامەو زمان، ڕەسەنێتی ونامەیی:**

• نامەیی؛ ئەو بارودۆخە دەروونییەیە کەخود تێی دەکەوێت لەناو کەمەڵگاکەیدا، ئینجا لەناو خێزانکەیەو بێت یاخود بەرباب، هێز، کەسان، گوند، شار، وڵاتکەی، لەوەی کەبەچاوەکی جیاواز سەیری دەکرێت ولەماف وئەرکەکانی بەبەش دەکرێت، دەگوشرێتە گۆشەیەک کەهیچ هەست بەئاسودەیی وئارامی وبوونی خێی نەکات. بەجۆرێک لە ڕەسەنێتی ناسنامەو زمانەکەی دادەبڕندرێت وبەبەشدەکرێت. زۆر جار؛ کە وڵات لەلایەن وڵاتێکی دیکەوە داگیر دەکرێت، یان نەتەوەیەک دەکەوێتە ژێر هەژموون ودەسەڵاتی نەتەوەیەکی دیکە؛ ئەوا تاکەکانی هەست بەنامەیی دەکەن، چونکە ناسنامەو زمانی ڕەسەنیان، وکولتورو داب ونەریت ومێژوو هەرچی هەیانە ژێرپەخراوەو، کار دەکرێت تاکو لەناو ببرێت.. هەروەک نەتەوەی زاڵ، یان دەوڵەتی داگیرکەر؛ هەوڵدەدات زمان وناسنامەی نەتەوەی بندەست ودەوڵەتی داگیرکراو لاواز بکات وهەوڵی لەناوبردن وتوانەوەی دەدات. دەکرێت بڵێین لەڕەوە نامەیی سەرهەڵدەدات، یان ڕەنگە نەتەوەیەک؛ خاوەنی چەندین شۆڕش بێت وشۆڕشەرێک زاڵتر بێت وشیۆزارو بچوازارکانی دیکە بمژێت ولاواز دەربکەون لەهەمبەریدا، هەروەها دەکرێت دەوڵەتێک لەچەند نەتەوەیەکی جیاواز پێک بێت وچەند زمانکی جیاواز هەبن، بەڵام زمانی زاڵ ئەوەیە کە خاوەنکەی زاڵەو دەسەڵاتدارە، بەیە نەتەوەو زمانکانی دیکە؛ لەهەمبەریدا هەست نامەیی دەکەن، کەواتە پەیوەندیەکی بنیاتی لەنێوان زمان وناسنامە هەیە، لەکوێ نامەیی زمان هەبوو؛ ئەوا ناسنامەش نامەیە، وە بەپێچەوانەشەوە، چونکە زمان کۆگەیەکی سەرەکی ناسنامەیە، بەیە زمانی ڕەسەن وزگماک(زمانی دایک) بناغەو بنەڕەتی ناسنامە ڕەسەنکەیەتی(

ناسنامەی دایک). دەکرێت بڵێم کە دوو شێوە نامەیی هەن؛ ئەویش:

١- نامەیی سەپێندراو لەدەرەوە(لەلایەن نێتەوە دەوڵەتکەی داگیرکەرەوە سەپێندراوە).
٢- نامەیی سەپێندراو لەناوەوە(لەماڵی خێت، ووڵاتی خێت نامە بیت).
بڵێام جەرکانی نامەیی زەرن، بنمونە نامەیی نێتەویی، نیشتیمانی، ئامیاری، ئابووری، ئایینی، کۆمەڵایەتی وکارگێڕی و.. تاد.

نامەیی؛ سەرەتا لەلایەن (هیگل)ەوە بەشێوەیەکی ڕەق وپێچەوانەی قسەی لەبارەوە کراوە، بەجۆرێک کەبەباوکی نامەیی ناسراوە، هەروەها بوونگەراکانیش زەریان لەبارەوە گوتووە، بەتایبەت(فرێید)، بەشیوەیەک؛ لەدوو ئاستدا بڕچوونیان لەبارەیەوە خستەڕوو، ئاستی یەکەم: نامەیی وادەکات؛ مرۆڤ چۆڕی ژیان لەدەست بدات. ئاستی دووەم: نامەیی ژینگەیەکە؛ هەندە کەس تیایدا هەست بەکامەرانی وچێژ وەرگرتن دەکەن. هەروەها(کارڵمارکس)؛ لەبارەی نامەیی دەڵێت: ئەو بارودۆخ وکارە سەختانەی کەکۆمەڵگا سەرمایەدارەکان هەنایتیانە ئاراوە؛ نامەیی کرێکاری لە بەرهەم دەست. ئەمەش بەهۆی بەبەشکردنەیتی لەتواناو دەرفەتی پێویست بەبەدیهێنانی خۆشگوزەرانی کۆمەڵایەتی وئابووری، کەوا هەوڵی بەدەدات، بەم جۆرە کرێکار وایدادەنێت کەکەسێکی نامەیە بەو ئامرازو کەرستە بەرهەمهێنانە، لەبەرئەوەی ناتوانێت بەهایانەوە بگاتێ ئاسودەیی ودەداکاسان لەناو ئیشەکەیدا؛ چونکە ناتوانێت بەرهەمی ماندیبوون وکەششی لەئیشەکەی خۆی بچنێتەوە، لەم ڕوانگەیەوە مارکس واتای نامەیی لەسەروشتی ڕاستەقینەی مرۆڤ هەڵدەنجێت. ئەم بڕچوونەش لەسەر بنەمای دژایەتیکردنی ژمەی سەرمایەداری هەڵدەنێت، زیاتر بڕچونەکی ئابوریانەیە. هەرچی (ئیریک فڕۆم) فەیلەسوف وزانای بواری زانستی دەروونیە؛ کۆمەڵێک خاسیەتی تایبەت بەنامەیی لەپەرتووکەکەی (کۆمەڵگای بەخۆش) ئاماژەی پێداوە، ئەو پێی وایەکە نامەیی ئەو بارودۆخەیە کە تاک هەستی پەدەکات بەوەی کەخاوەنی ڕاستەقینەی وزەو سامانەکەی نیە، بەڵکو وا هەست دەکات کەبوونەوەرێکی لاوازەو دەبێت پشت بەهەبوونی هێزی دەرەکی دیکە ببەستێت، کەدوورو نزیکیش پەیوەندی پێیانەوە نیە. هەروەها (جان جاک ڕۆسۆ)ش توشی نامەیی خودی بووە؛ لەوتارو پەرتووکەکانی (ڕەخنەکردنی شارستانی، دانپێدانانەکان وپەیمانی کۆمەڵایەتی).

ئاگەر سەیری مژووی کورد بکەین؛ دەبینین جیەدیموگرافیاکەی(خاک

ودانیشتوان)ی دابەشی سێ نەتەوەو چوار دەوڵەت کراوە(عەرەب، تورک وفارس ودەوڵەتکانیان)، بەیەکەموو هەوێیان ئاوە بووە کە کورد لەناو ببەن، ئامانجی لەناوبردن لەزمانی حاڵ وگوفتار بووە، هەتا لەم دواییانەوە ناسنامە سێنەکی بشوێنن ولەناوبەرن، بەیەکەمیشە وەکو میللەتێکی داگیرکراوو بندەست ماوەتەوە لەمێژوودا هەتا دەیەی کۆتایی سەدەی ڕابردوو، کوردستانی باشور گەیشتە نیمچە ئازادیەک، بەتایبەت لەدوای کولتوری وزمان وخوێندن و..تاد. کورد وەکو گەلێکی بندەست، هەمیشە لەنامەیی زیاوە، کار لەسەر لایەنی دەروونی وکەمایەتی ودانیشتوانی کراوە کەبەلاوازی دەربکەوێت و، هەمیشە پشت بەخۆی دیکە ببەستێت، هەروەک ناسنامەو زمانکەشی بەنامە بزاندرێت؛ لەهەمبەر ناسنامەو زمانی سێ نەتەوەی داگیرکەریدا کەعەرەب وتورک وفارسن، بەیەکەدەبینین ناسنامەو زمانی سڕێندرو لەهەر پارچەیەکی کوردستاندا زمانێکی نامۆ وەتکراوە بووە لەلایەن کوردەوە، بەهەر نرخێک بێت نەتەوەی کورد هەوڵی پاراستنی زمانە سێنەکەی داوە وەک ڕاگرێکی سەرەکی بەپاراستنی ناسنامەکەی.

• دەکرێت لەچەند دەخەکدا ناسنامەو زمانی نامە دروست بێت، ئاویش بەسەپاندنیان بەسەر خودو نەتەوەو دەوڵەتی داگیرکراو:

• ١- ناسنامەو زمانی بگانە = نامەیی
• ٢- ناسنامەو زمانی سڕێندراو = نامەیی
• ٣- ناسنامەو زمانی داگیرکەر = نامەیی
• لەهەر دەخەکدا هەست بەنامەیی زمان کرا؛ ئەوا نامەیی ناسنامەش هەیە، هەروەها خود لەناوخۆشیدا دەکرێت هەست بەنامەیی بکات ونامە بێت بەناسنامەو زمانە زگماکە سێنەکەی خۆی، لەکاتێکدا پشتگوێ خراوە لەلایەن هاونەتەوەو هاونیشتیمانی وتا ئاوەی هاوخەزانیکانیشی.
• لەکۆتاییدا؛ دەڵێم: هیوادارم کورد بتوانێت بە تەکەمتر پارستنی سێنەتی ناسنامەکەی، هاوبەدات یەکگرتوو بێت وکار بکرێت بە چەسپاندنی بنەماتەکانی زمانی پاراوو ستاندارد لەهەموو پارچەکانی کوردستاندا، کەزمانی نوسین وخوێندن وخوێندنەوە بێت لەهەموو کوردستاندا، بەدوورگرتن لەهەر شێوەزارو بچوزارێک، ئامانج سەرەتا بەنوسینی فەرهەنگێکی فراوانی هاماڵەیانەو داپشڕو لەخۆگری وشەو پێیف ودەستەواژەو هەموو شێوەزارەکان دەکرێت، ئەم ئەرکەش بەتایبەت لەڕووگای زانایان وشارەزایانی بواری زمان وئەدەب دەکرێت، بەپشتیوانی هەموو تاکێک لەهەر کوێ بێت، چونکە ئەمە؛ پێگەیەکی زەر گرینگ وسەرکیە بە دروستکردنی قەوارەیەکی بەهێزو دەوڵەتی بە کوردو

کوردستان، هەروەک ئەز لەهەر زمان وناسنامەیەکی دیکەی هاونیشتمانی وجیهانیش بگرم.

بەتان لەتیف عەبدولقادر
هەولێر ١٥-٧-٢٠١٨

ئەمانی(ئەژانەک بەبە خەشەویستی)؛ جیهانەکی جاجاکەیی: … بەتان لەتیف عەبدولقادر

ئەمانی(ئەژانەک بەبە خەشەویستی)؛ لەساڵی ٢٠١٥دا دەزگای غەواب بەباوکردنەوە دابەشکردن چاپ وبڵاوی کردەتەوە. ئەمانەکە؛ ئەمانتیکیەو سەر بەئەدەبی ژنانەو، هەگبری کەشەی کەمەایەتیە، کچە نوسەری میسڕیی ئیسکەندەرانی "مونا مەنسور" نوسیویەتی، ئەم ئەمانە هەگبری خەم وخولیای ژنانە؛ لەهەمبەر دەردەسەریکانی ژیان وستەمی کەمەایەتیدا، بوەرانە؛ لەبارەی ئەوشی ژنان وگرفت وکێشە کەمەایەتی ودەروونیکانیان ئەدوێت. ئەمە؛ وەک هەوڵێک بە خستنەووی کێشکانیان وهەوڵکیش بەدروستکردنی هەشیاریی مرۆیی وکەمەایەتی؛ لەپێناو چارەسەرکردنی کێشەی ژن.

ئەگەر سەیری بنیاتی هونەری ئەمانەکە بکەین؛ دەبێت لەناونیشان دەستپێبکەین، ناونیشانەکە؛ لەدوو وشە پێکهاتووە، وشەی(أیام) بەواتای ئەژانەک دێت کەبەناسراو(نكرة) هاتووە، لەگەڵ وشەی (حب) کەبەواتای خەشەویستی دێت و، بەشەوەی نرخ خراوەتە سەر وشەی(أيام) لەگەڵ پیتی جەر(ب) وپیتی نرخ(لا)دا، ئەم وشەیش هەر ناسراوە، بەیەک دەکرێت بڵێین: ئەم ئەمانە؛ گەڵاوێژی ئەژانی لابردووی ژیانی کەسایەتی سەرکێ، کەخەشەویستی تێدا نیە، بەواتایەکی تر؛ ئەمانەکە؛ یاداشتنامەی کەسایەتی سەرکێ کەلەژیانیدا تەماری کردوون.

ئەوەی پەیوەندی بەکەسایەتیەکانەوە هەیە؛ دەبینین کەمانۆس بەچەند جۆرێکی جیا کەسایەتیەکان پێشکەش دەکات وەک وێژەرکیان پێدەدات، کەمانۆس هەندێ کەسایەتی پێشکەشکردووە، ناوی کەسایەتی سەرەکی ناوی(ئیمان)ە، کەژنێکی بەبەشە لەسەزی باوکایەتی و، لەدوای مەرگی باوکیشی، لەخۆشەویستی براکانیشی بەبەش دەبێت، بەوما نایەی براکانی سەرقاڵی ژیانی خۆیان دەبن، (ئیمان) کە سێ برای هەیە(محمود، مستەفا وئەحمەد)؛ بەزەر بەمەرد دەدرێت، بەپیاوێک بەناوی(سەلاح)، کەلەلایەن دایکی(ئیمان)و براکانی؛ بەکەسێکی باش وگونجاوو بە کەشە وەسفدەکرێت، ئەگەرچی ئەو مەردکردن بە(سەلاح) نێت ناکاتەوە؛ بەهام زەریشی پێ خۆش نیە، چونکە بەشەویەکی کتوپڕ داواکەی لێکرا، دواتر کچێکی لە پێیا دەبێت بەناوی(سوها)، پاشان (ئیمان) زەر حەزی لەکاری پێشکەشکاریەو لەتەلەفیزیۆن بەرنامە پێشکەش دەکات، بەهام وا پەدەچێت(سەلاح) زەر حەزی لە نەبێت، چونکە هیچ هاوکاری ناکات لەوەی منداڵەکەی(سوها) لەباوەش بگرێت وئاگای لەبێت، ئەمەش (ئیمان) پەست ونیگەران دەکات تا ئەو ڕادەیەی لەلای دایکی بەزاری پیشان بدات وداوای جیابوونەوە بکات لە(سەلاح)، بەهام دایکی ئەمە نەتدەکاتەوە پەی دەبێ کەتە کەسێکی لەخۆبایی، یان نەنگە لەگەڵ پیاوێکی دی دەستت تێکەڵ کردبی، هەرچی (ئیمان)ە؛ ئەمە نەتدەکاتەوە، ئەگەرچی لەڕاستیدا لەگەڵ پیاوێک بەناوی(هیشام) پەیوەندی هەیە، بەتایبەت دوای ئەوەی کەلەتەلەفیزیۆن، بەمەبەستی ڕووماڵی کەنفەانسێکی ئەدەبی شاند دەکرێت بە وەاتی تونس، وەلە دایکی پەی دەبێت: ئیمان؛ تە دووگیانی وپیرەزبایی لەدەکات.. ئەویش زەر سەرسام دەبێت، پاشان براژنەکەی(سەوسەن) پیرەزبایی لەدەکات، دواتر (سەلاح)یش پیرەزبایی دووگیانبوونی لەدەکات، هەرچەندە (ئیمان) لەلای سەیرە کەدووگیان بووە، چونکە بەردەوام حەبی نەگری لەدووگیانبوونی خواردووە، نازانێت کەجارێک لەبیری چووە.

لەڕووی ناولێنانەوە؛ نەمانۆس نەنگە بەمەبەست ئەم ناوانەی هەڵبژاردبێت، بەنمونە (هیشام) بەمانای هەڵوونبوون و وردوخاشبوون دێت، نەنگە ئەمە لەشوێنی خۆی بێت، چونکە ژیانی ئاسایی(ئیمان) و(سەلاح) تێکدەدات، هەروەها واتای ناوەکە لەگەڵ ژیانی ژنەکە دەگونجێت؛ بەوەی نەژگار دەیهاڵێت وبەبەشە لەخۆشەویستی باوکی وبراو، هاوسەرێک کەبەخۆی بەیاری لەدابێت وخۆشەویستی جوان هەبێت لەنەوانیان. هەرچی واتای ناوی(سەلاح)ە؛ بەواتای چاکەو چاککردن دێت، کەبەپەی دایکی(ئیمان) بێت؛ ناوەکە گوزارشت لەکەسایەتی(سەلاح) دەکات کەبەڕاست کەسێکی باش وپاکە، بەهام لەچاوی(ئیمان)ەوە وانیە، لەوەی ئەم پیاوە؛ ئەوە نیە کە ببێتە هاوسەری. هەروەها

کۆمەڵایەتی(سوهەر) کەهاوڕێی زانکۆیی (ئیمان)ە، لەگەڵیدا ئەم کۆمەڵایەتیەوە؛ باسی شێوەی عێراق وکۆتیش دەکات، چونکە هاوسەری(سوهەر) بەکارکردن چۆتە کوێت و، لەوێ دەژین. بەپێی ئەم زانیارییانە؛ ئەو کات سەرۆک کۆماری عێراق؛ هاواری لەهەڵدەستێت وداوای لەگرتنی شێخ دەکات، بەهۆی هەڵەکانی هاوپەیمانان لەلەشکری عێراق دەدەن ولەکوێت وەدەری دەنێن.

لێرەدا؛ کێشەی کۆمەڵایەتی ناو خێزان باس دەکات، کەئەمێ وەکو ئەزموونێکی لەژیاندا، لەوێی دەکرێت مرۆڤ هەڵز لەیەکتر بگرن وژیانیان بەخۆشی وخۆشویستی وبە کێشە ببێنە سەر، هەروەک هەڵەی باوک بەرز دەنرخێنێت، چونکە سەزی باوک سەبارەکە بەسەر منداڵەکانیدا، ئەگەرچی کۆمەڵایەتی سەرۆکی لەم ڕۆمانەدا؛ لەی بەبەش بووە، لەدوای باوکێکی بەرپرسیش، هەڵی برا زۆر گرینگە، وەکو سایەک بە خوشکەکانی، چونکە ژیان بەرپرسیاریەتیە، لەکۆمەڵگا ڕۆژهەڵاتیەکاندا؛ برا؛ لەدوای باوک ئەرکی چاودێریکردن وبەرپرسیارێتی خێزانی دەکەوێتە ئەستۆ، بەتایبەت هی خوشکەکانی، هەروەها ژنیش وەک بوونەوەرێک مافی ژیانێکی خاوەن وشیاوی هەیە، کەهەم ڕۆلی دایک وخوشک وخێزانیش دەگێڕێت و، ئەمەش گەوهەرێکە دەبێت ڕێزی لێبگرێت ولەئاستیدا بێت. هەروەها دایکایەتی بەئەرکێکی سەخت دادەنێت، چونکە پەروەردەکردنی منداڵی دەکەوێتە ئەستۆ، سەرباری ئەوەی ژیانی هاوسەری بەتەنیا لەبوارێکدا کورت ناکرێتەوە، بەڵکو بەرپرسیاریەتیکی مرۆیی وەوشتیە، دەبێت بەوشتەوە مرۆڤکان لەهاوسەرگیریدا بەرپرسیاریەتیکان هەڵگرن و، ژیانێکی شیاو بەمرۆڤبوون بژن، لەلایەکی دیکەوە باسی ژیانی هاوبەشیەتیش دەکات، کە دەبێت پەیوەندیەکۆمەڵایەتیکان ڕێزیان لە بگیردرێت ومافی خۆیان پێ بدرێت. ئیدی ئەم ڕۆمانە؛ جیهانێکی جاجاکەیە، تێکەڵ بەچەندەها سەرداو پێکەوە گرێدراوە، خۆیانێکی بەربەرینی ڕۆمانووسە لەژیانی واقیعیی کۆمەڵایەتی سەرۆکی(ئیمان)دا.

گێڕەرەوە لەم ڕۆمانەدا؛ کۆمەڵایەتی سەرکێو بەڕاناوی کەسی یەکەم قسە دەکات، وەک ئەوەی هەموو شتێک دەربارەی کۆمەڵایەتیکانی دیکە بزانێت؛ وەسفیان دەکات ودیاناسێنێت، بۆیە لێرەدا؛ ئاستی زانیاریکانی ڕۆمانووس(مونا مەنسوە فەرماوی) وکۆمەڵایەتی سەرۆکی(ئیمان) وەکو یەک. بەڵام دوو کۆمەڵایەتی جیاوازن، واتا ڕۆمانەکە بەشێک نیە لەیاداشتکانی ڕۆمانووس، دەکرێت سودی لەیاداشتکانی هاوڕێیکی وەرگرتبێت، یانیش بگشتی لەژینگەی ژیاندا کۆکی وەرگرتووە، ویستوێتی وەکو کچێک کێشەی ژن بگشتی

بخاتووە، هەروەها پەنهانیەکانیان ودیوی شاراوەکانیان پیشانبدات، کەهی دەردەسەری وکێشەی زەرن لەژیاندا بیان.
هەرچی پەیوەندی بەکاتی ماناکەوە هەیە؛ لەدوو ئاستدایە، ئاستی یەکەمیان؛ هەمان کاتی گەڕەویە، هەروەها ئاستەکەی تر؛ هی ووداوەکانە، بەگشتی ماناکە باسی سەرەتای نووسەکانی سەدەی ١٩ابردوو دەکات.

سەبارەت بەزمان؛ ماناکە بەزمانکی سادەی عەرەبی نوسراوە، هەروەها ماننوس هەژموونی هەیە بەسەر ماناکەدا، هەوێداوە؛ جەرە زمانکی شیعری پێبەخشێت.
ماننوس "مونا مەنسور" لەماننی(ژانک بابە خۆشویستی)دا؛ دەکرێت بڵێین: گشتک بەلاپەڕە بەرایەکانی ژیانی ژنانی میسەر دەکات و، لەچاوی (ئیمان)ەوە؛ ئەوە دەخاتە ڕوو، وەک ئەوەی بەناوی کەسایەتی سەرکێوە قسە بکات؛ دیەوێت بڵێت: لەتەنیایی بوونی خێدا بەهاو ڕاگری ژیانی هەر دایکێتی، هەروەک ئەوەی ئەم سەرنجە خرایە؛ بەگەڕانەوێکی ڕاشکاو ناخاتە ڕوو، بەڵکو وەکو پردێکی پێیزە هەڵوەریو، وەکو هەماو ئاماژەی ئەوی ئەو لەم تێنیایێدا؛ هەگری لەپەیوەندیە ساردو سڕەکانی ژگاریش دەخولقێنێ، بەیە ئەم هەگریە؛ بارگاویە بەزەر ئاماژەی ناوون، هەر ئەوەیە کە کچێک لەتەمەنکی هەڵکشاوداە؛ لەژانی دەروون وئازاری هەستدا تابلەی دایکی جارکی دیکە دەکاتەوە بەپێکەنینەکی خەمەشی، پێکەنینەک وەک هەناسەی مردوو لەگەڵ بەختی وەخەبەر نەهاتووی خێدا. لەماناکەدا؛ بوەری وڕاشکاوی هەدەهێنجرێت، ماننوس سەرکەوتوو بووە لەپێشکەشکردنی بەچوونکەی لەگای نوسینی هونەری ماناو، توانیویەتی گوزارشت لەژیانی کەمایەتی خەزان وناخی ژن بکات. دەکرێت بڵێین: ماننی"ژانک بابە خۆشویستی"؛ جیهانکی جاجاکەیە؛ لەخەیاڵی "ئیمان"دا.

"مونا مەنسور فەرماوی" چیەکنوس وماننوسکە میسەیە، خەکی شاری ئیسکەندەریەیە، ئەندامی یەکەتی نوسەرانی میسەو، یانەی بولکلی ماشنبیریە لەئیسکەندەریە، هەروەها ئەندامی تەی ئەدەبی ئیسلامی جیهانی ویانەی چیەکی قاهیەیە، هەروەک ئەندامی تاقیگەی گەڕەوەکانیشە لەپەرتووکخانەی ئیسکەندەریە. لەژنامەو گۆڤارە پەڕاوو ئەلیکترۆنیەکانی میسەو جیهانی عەرەبیدا شتەکانی بەاودەکاتەوە، خاونی سێ کەمەک چیەکە بەناوکانی"لەپەنناو کوشتنمدا گەرانی دەیم، ئەوەی ماوتەوە بەم، فرمسکەکانی دەپۆشونم"، هەروەها دوو ماناشی بەاوکردتەوە بەناوی"خونی باوکم،

□□ژانێک بە□بە خ□شەویستی".

بەختان لەتیف عەبدولقادر
هەولێر ٢٠/٧/٢٠١٨

سێبەری مانگ ... بەختان لەتیف عەبدولقادر"پایان"

ون بووی ناو سێزی میهرە بانێ بووم
چ سێز؟!..
کە بەتەنیا چاوی چەپم؛
□ووی □وخساری ئەبینێ..

دەگە□□م بەئەوەی کاتێ دیتم هەروا میهرەبانە
چاوی □استیش
سێزی ئەوی پێ بمێنێ
چاوی □استم
دە□□: کاتێ سێبەرم دیت ود□مەوە..
لەکورتیدا هێزی دیتن دائەمینێ
***
سێبەری چی؟!..
سێبەری مانگ..
لەم گرد بەئەو گرد دەچوو دات
منیش لەم گرد بەئەو گرد دەچووم و داتم

غارم ئەدا بەدوای مانگێ..
دەستی نزام؛
بەرز بەرز لەئاسمانە
پێی دە□□م □ەنگی گێناتم..
***
سێبەری چی؟!..
سێبەری هەور..
هەندێك جار مانگ

لەناو ناخی هەور دابوو..
سێبەری ڕوخساری ون
توند توند هەور
هەندێك جاران سێزی دەکوشت
هەندێك جاران لەئاسمانی بێ بن
***
لەسامارێ
دەمدی تەنیا پەلە هەورێ
بەنازەوە لەناو قیافەی پەپووتی
مانگێ دەهات..
پێکەنینی دەمی دەکەوتە خوار
هاوەم وەك پەیامێ دەیگوت:
دڵت و خۆی نیشانی چاوت ئەدات..
وام ئەزانی چاوی هەورە
بەنازی پێ لەفرمێسك هەڵی دێنێ

دڵێ پڕ لەفرمێسکی کەوت
ڕەنگی سور بوو
هەور ئامێزی بێ گرت و
لەسەر گۆناکەی بەجێ ما
وای لێکرد کەدابمێنێ
***
پەلە هەورێ..
بەجێماوی گەشتی بەهاری یارانی
ئاوا بێ ناز..
ئاوا پێ لەئاوی خۆزگە..
بەتاسەوە وەکو سەرباس داتە دەرێ و
خۆی نیشانی چاوم ئەدا
کاتێکیش سێبەری هەور
لەتیریەکەی کاڵ دەبووەوە؛
هەستم دەکرد
سێزی سێبەرێکی تەرە,
باڵاکەی ونە لەهەور
بەهێواشی بەسەر چاوم تێ دەپەڕی

زۆر جارانیش
خەیاڵێکی بەجێ دەهێشت!..

لەو خەیاڵە ڕادەمام!!..
لەو گرد بۆ ئەو گرد
لەبەرزایی دەگەڕام..
دەستم پێ ڕانەئەگەیی و
ئاسمانی دەبڕی!..
***
هەربەرزتر..
هەر بەرزتر..
بەرزترە!..
شەوێك بەسەرخەو شکاندن
بەرزاییەکانم جێ هێشت و
بەرەو خوارێ
بەرەوخسارێکی زیزەوە
بەرەو ناو دڵی ڕەشتم..
لەخەو دابووم
خەوێکی وا؛
وامدەزانی هەر نەنوستووم
دیاربوو ئاهەر لەوشەوەدا
مانگیش تریفەی ون ببوو بۆی دەگەڕاو
لەبەرزایی دادەبەزی و دێ لەپشتم..
بەدڵێکی بەخەمەوە
بەهەنگی سپیی کاڵەوە
بەرەو ناو دڵی هەنگاو لەڵێ..
سەرخەوەکەی لێ شکاندم..
هەڵسامەوەو
بەرگێکی لەهەنگی تریفەم لەبەر کرد
سەرم نایە سەر بەردێك و
وەك چۆن بڕۆی چاوەڕوانی سۆزی مانگ بم!
مانگ سەرپەرەە..
تریفە سەرپەرەە وەك کەویە بەفر
وەك چۆن برژانگ سەرپەردە بڕ؛
چاوی خۆی ون برد!..
هات و بەسۆزی زیزەوە
بەدابڕان..
دابڕان لەئازیزەوە..
بەهەنگی سپیی بەفرەوە
بەنزمایی..

هات بەگیانی هەرگیزەوە
گوتی چی تر بەرزنابم..
بەسەر هەور گوزەر ناکەم
گوتم: تریفەت لێ زیزە
خەیاڵێکی جێتهێشت؛
پایزە، گەڵا ڕیزە..
هەر بەرزبە, تریفەت خۆش بووێ
مەڵێ چی تر بەرز نابم..
زەمینی تۆ؛
ژینت, ژانت، لەئاسمانە..
بەڵام تریفەت خۆش بوێ..
هەرگیز مەڵێ سۆزم زیزە, دڵم ژانە..
بڵێ: خۆشم دەوێی..
سۆزی منی لەدڵ, هەتا مابم..
بۆتان لەتیف عەبدولقادر"پایان"
هەولێر-ڕاپەڕین
2006-9-7 پێنج شەممە

خوێندنەوەیەک بۆ ڕۆمانی"خۆتی بزماری" … بۆتان لەتیف عەبدولقادر

خۆتی بزماری؛ ناونیشانی ڕۆمانێکی"حسێن سجادی قائمقامی فەرهانی-قادر عەبدوڵلا"یە، "شەفیقی حاجی خدر" لەهەڵندیەوە کردوویەتیە کوردی ولەساڵی ٢٠١٧ دەزگای ئەندێشە چاپی کردووە، ڕۆمانێک؛ دەربارەی ڕووشی کۆمەڵایەتی وئامیاری ئێران؛ لەماوەی ساڵانی حەفتاکانی سەدەی ڕابردووداء ڕۆمانێک؛ کۆتایی سەردەمی شاهنشاهی وسەرەتای دەرکەوتنی ژەمی ئایەتوڵڵایی پێکدەناسێنێت وبەسەرکەوتنی ژەمی ئایەتوڵڵاکان بەسەر "ڕەزا شا"دا کۆتایی دێت. شاری زنجان وکەوی زافەران ئەبنە هەماو ڕۆگەزی وشەوق وزەوق هەڵخستنی ڕووشی ڕووداوکان وئەگەرو پێشهاتکان لەوە ئاماژەدگرن.

نوسەر؛ لەم ڕۆمانەدا کەلکی لەچەند چیرۆکێکی ناو قوڕئانی پیرۆز وەرگرتووە، سەرتا بەچیرۆکی (یارانی ئەشکەوت) دەستپێدەکات، هەروەها چیرۆکی "مریەم"یش ئاماژە پێدەدات.
ئاگەر سەیری پاشخانی نوسەر بکەین لەمیانەی ڕۆمانەکەوە؛ دەبینین خەی وەکو کەسێکی پێشکەوتوو چەپ پیشاندەدات، کەسێک کۆکەو لاڕە، هەتا بە هەودا بژی، بە ئاگا بێ لەو ڕۆوش وشکەوەی ژیانکردنی ئەوسا، ئەم لەڕوگای کەسایەتی سەرەکی "ئاغا ئەکبەر" دەردەکەوێت، بەڕام دواتر ڕۆلی گەورەی دەبێت لەئاشکراکردنی واتای ئەو دەستەواژانەی بەخەتی بزماری نوسراون و، وەک تابلۆیەک لەئەشکەوتی شاخی زاگڕان هەڵواسراوە. هەروەها نوسەر دەیەوێت بەراوردێک بکات لەنێوان ژیانی کۆن ونوێدا، ژیانی کۆنی زنجان لەڕوگای ئەشکەوتەکەی شاخی زاگڕان و چاڵی "مەهدی چاوەڕوانکراو"، هەروەها هاتنی کەرستەی نوێی ژیانکردن، وەکو شەمەندەفەرو ئۆتۆمبێل، ئەم لەلایەک، لەلایەکی تر؛ ئەم هەڕەشەیە لەسەر بنەمای چەڕەکی یارانی ئەشکەوت وئەو ڕۆوشە ئایینیەی لەشاری مەککەی سعودیە هەیە، وەکو حەج، هەروەها ئەم ئاماژەیەکە بۆ ئەوەی نێتەوەی فارس وئێران دەیەوێت بەڕووی ئایینیەوە خاوەنی شوێنی پیرۆز پشتواو پیاوی خودایی خەیەتی، هەروەک ئەوەی بڕیەککەوتنی هەردوو ڕەبازی شیعەو سونەش.

ئەم بەجگە لەوەی "ئاغا ئەکبەر" ی کۆو لاڕەوانی کوتک بەدەست بەکردنەوەی ڕوگای شەمەندەفەر لەشاخی زاگڕان؛ نازانە بەچی "ڕەزا شا" چاڵی "مەهدی چاوەڕوانکراو" پێدەکاتەوەو کێنکریت دەکات.. ڕەنگە ئەم ترسی "شا" بێت لەلەدەستدانی دەسەڵات لەڕوگای شۆشی مەلاکان بەڕابەرایەتی "خومەینی"، هەروەها ئەم هەمایەک بێت بەبڕیەککەوتنی دەسەڵاتی دینی ودونیایی، لەوەی "شا" هەمای دونیاگەری وپشکەوتنە، خەتی بزماری ویارانی ئەشکەوت، حەج لەمەکەو حەج لەشاخی زاگڕان و زنجان، پاشماوەی مەژوویین وهەمای کۆنپارێزین، ئەم بەپێی بەراوردی نوسەر لەناو ڕۆمانەکەدا، هەرچەندە نوسەر خەی ئاوارەو پەراگەندەی وەاتانی تر بووە لەترسی دیکتاتەریەتی "شا"ی ئێران، کەجگای خەکی ڕەشنبیرو کراوەو ئازادیخواز نابێتەوە لەسایەدا، هەروەک ئەوەی خەکی زنجان وئاسفەهان وئێران بگشتی چاوەڕوانی فریادەرەسێکە بێئازادبوون لەدیکتاتەریەتی "ڕەزا شا"، ئینجا "مەهدی چاوەڕوانکراو" بێت یان "ئاغا ئەکبەر". لەلایەکی تر لەڕووی نوسینی دەقەوە؛ ئەم پێی دەگوترێت دەقئاوەزانی ئایینی.

ڕۆمانەکە؛ لەڕووی هونەری بنیاتنانی کەرستەیی ڕۆمانەوە بەم

شیوەیەک:

یەکەم/ ناونیشان:

بەپێی قسەکانی وەرگێڕ بێت؛ بەناونیشانەکە پرس وەاوڕی لەگەڵ نوسەر کردووەو گەیشتوونەتە ئەوەی کە ناونیشانەکەی(خەتی بزماری) بێت. ناونیشان؛ وەکو دەروازەو بۆرایی چوونە ژوورەوە وایە، بۆیە ناونیشان زۆر گرینگە، بەپێی بۆچوونی (لیوهۆک) سێ ئەرک لەئەستۆی ناونیشانە:

١- دەستنیشانکردنی بابەتی پەرتووک.

٢- دیاریکردنی ناوەرۆک(دەق)ی پەرتووک.

٣- ڕاکێشانی سەرنجی خوێنەر

بەپێی ڕای زۆربەی ڕەخنەگرانی وەکو جیرار جینیت وگۆدمان یش بێت، ناونیشان گرینگترین وەستگەی نوسینە، چونکە دەروازەو بۆرایی نوسینە. ئەگەر سەیری ئەم ڕەمانە بکەین؛ دەبینین پەیوەندیەکی ڕێک وبنیاتی لەنێوان ناونیشان وناوەرۆکەکەی هەیە، چونکە لەناو ئێشکەوتی چیای زاگرۆس تابلۆیەکی نوسینی خەتی بزماری هەیە، کەهەمووان دەیانەوێ بزانن کەوا چیێ نوسراوە.

دووەم/ دابەشکردنی ناوەرۆک:

بەشێوەیەکی گشتی؛ ناوەرۆکی ڕەمانەکە بە سێ وەستگە دابەشکراوە، هەر وەستگەیەک ناوی لێنراوە کتێب، واتا(کتێبی ١، کتێبی ٢، کتێبی٣)، هەر کتێبەکیش لەچەند بەشێک پێکهاتووە.. لەکتێبی یەکەمدا ناونیشان نیە، هەرچی کتێبی دووەمە؛ ناوی(زەمینەیەکی نوێ)، وە کتێبی سێیەم ناوی(ئەنوا)یە، چیڕۆکەکی ناو کتێبە پیرەزنەکەی مالی "ئاغا ئەکبەر"ە. ئەوەی جێی سەرنجە؛ لەبەشی یەکەمی کتێبی یەکەمدا بە(ئەنوا) دەستپێدەکات، بەڵام کتێبی سێیەم ناولێدەنێت(ئەنوا)، ئەمەش لەڕووی فەزای گشتی وبواری گشتییەوە؛ جێی سەرنجە، لەوەی کە لەسەرەتادا (ئەنوا) چیڕۆکی کتێبە پیرەزنەکەیە، بەڵام لەکۆتاییدا وەستگەی ژیانی کەسێکی بەناسنامەو وە وسەربزەوەو چۆپێ، ئەمەش بۆچوونی زانای کەمەناس (هابرمانس) بێت؛ بواری گشتی دەرچوونە لەچوارچێوەیەکی دیاریکراوی خەزانی، دەوڵەتی، یان کەمایەتی وئامیاری وتاد.. هەروەها سەربزەوی وسەرپێچیکردنی هەندە خەسڵەت وتایبەتمەندی وداب ونەریتە. هەرچی (ئیمانوئێل کانت)یشە پێش (هابرمانس) لەوتارێکیدا بەناونیشانی(ڕۆشنگەری چیە) باس لەو بارودۆخە دەکات، وەختی تاک لەناو ڕەوشێکی دیاریکراودا تەی دەکەوێت وچوارچیوە وردەگرێت، بەڵام پێیوە پێیوەست وپابەند

نابەت، واتا لەفزایەکی گشی دایە، دکرەت بەین "ئاغا ئەکبەر" لەفزای گشتی دایە ودیەوەت لەنوەو دستپەبکاتەو.

سێیەم/ هونەری مەاقکردن/ فن الحبكة(ستن وچنینی ووداوەکان):

سەرەتا؛ ەمانوس بگەانوەی چیەکی یارانی ئشکەوت، کەلەقوئانی پیرز هەیە دستپەدکات، پاشان وردە وردە دتە سەر ئشکەوتی شاخی زنجان ونوسینی بزماری وژیانی کەسایەتی سەرکی"ئاغا ئەکبەر".
تابلۆی خەتی بزماری؛ لەناو ئشکەوتی شاخی زافران؛ کە بنارکەی شاری زنجانە، بووتە خاڵی وەرچەرخان وەاکشانی سەرنجی خوەنەر، لەوەی کەکەسایەتیەکانی ەمانەکەی بەخەو سەرقاکردووە، بەتایبەت کەسایەتی سەرکی(ئاغا ئەکبەر)ی کەو لا. ەخنەگرو ئدیبی بریتانی(ئیدوارد مورگان فستەر) لەبارەی ەگەزی وروژاندن وئارزووپەدان/ عنصر الرغبة والتشويق، دەەت: (گرەی ەمان لەمەاقکردن وچنیەتی داشتنی ووداوەکان دایە)، وەختی خوەنەر ەمان دەخوەنەتەو؛ دەبە خاەک هەبە کە تیایدا هەست بەو بکات کە بەئامانجی نوسەر گەیشتووە، ئەمەش ەای دەنەت کەبەردەوامبەت، بەجەرەک تامەزرەیی زەرتر بەخوەنەر دەبەخشەت وەایدەکشتەت تا کەتایی ووداوەکان. لەم ەمانەدا؛ نوسینە بزماریەکە گرەیەکی سەرکیە، کەلەیی کەسایەتی سەرکی ووداوەکە(ئاغا ئەکبەر) دەبە وەربگەدرەتە سەر زمانی سەردەم، هەتا هەمووان تبگەن کەچی نوسراوە. لەرەدا هەست بەو دەکەین کەەمانوس سەرکەوتووە لەوەی پەیوەندیەکی گەرم وگوو لەنەوان ووداوو گرەی ەمان وکەسایەتیەکانیدا دروستبکات، هەتا مەبەستەکەی بگات.

چوارەم/ کەسایەتی وکات وشوەن:

ئەم ەمانە، چەندین کەسایەتی تەدایە، کەسایەتی سەرکی"ئاغا ئەکبەر"ی کەو لا، کەخەکی زنجانی بناری شاخی زافرانە، لەەی "هاجەر"ی دایکی و"کازم خان"ی خاڵی گرینگی پەدەدات وەە وئەرکەکانی بەدیاری دەکات. هەروەها چەندین جار ناوی"شا" دەنەت، لەوەی ئەو دەسەاتداری ئەوسای ئەرانە، باسی مەلاکان دەکات وناوی "خومەینی"یش دەنەت وەختی لەەی شاخەکانی زنجانەو لەدەست "شا" ادەکات ودواتر بەسواری فەکەیەک دەتەوەو دەبەتە حاکمی ئەران، ئەمەش "ئاغا ئەکبەر" سەرسام دەکات. هەروەها چەندین کەسایەتی تریشی تەدایە وەکو "ئیسماعیل، تینا، جمیلە، موسەددەق، چەرچەل، بولفەزل و..ناوی چەند شاعیرەک وچەند کەسایەتیەکی تریش. لەرەدا؛

هەست بەهەژموونی نوسەر دەکەین لەوی خۆی ئەرک وەک بەهەر کەسایەتیەک دەدات وەیاندەسوەننت.
کاتی ڕووداوەکانی ناو ڕۆمانەکە؛ سێ دەیەی کۆتایی سەدەی ڕابردووە. هەرچی شوێنی ڕووداوەکانی ناو ڕۆمانەکەیە؛ بەگشتی ئێران، بەڵام نوسەر بینینی خۆی وەکو هەمایەک لەشاری زنجان وشاخی زافەران چەکردەتوە.

پێنجەم/ زمان وگوفتار:

هەرچی زمانی وەرگێڕانەکەیە؛ زمانێکی ڕەسک وشیاوی نوسینی ڕۆمانە، وەرگێڕ سەرکەوتوو بووە لەگواستنەوەی ڕووداوەکان وپێکهاتەکانی تری ڕۆمانەکە بەگشتی، وەک دەڵێن: وەرگێڕان وەک ئەوە وایە تۆ مافورەکی کاشان وەربگۆڕیە دیوەکەی تری وئینجا ڕایبخی. واتا هیچ کات وەرگێڕان وەک زمانی زگماکی نوسین نایەتەوە، بەڵام بەگشتی هەست ومەبەستی نوسەر بگەیەنێت بەپێی ئەو هونەرەی نوسینی پێدانوسرێت گرینگە.
هەرچی پەیوەندی بەگوفتاری ڕۆمانەکەوە هەیە؛ ڕاناوی کەسی یەکەم(من) بەسەریدا زاڵە، کەگوزارشت لەکەسایەتی ڕۆمانوس دەکات. لەوەی کە نوسەر (ڕۆمانوس) وەک چۆن زاڵە لەپێداني ڕۆڵ بەهەر کەسایەتیەک؛ ئاواش لەدواندنیاندا زاڵە، بەڵام بەیەکداچوونی نێوان ڕووداوەکان وکەسایەتیەکانیش گرینگە ویەکلاکەرەوەیە.

لەم ڕۆمانەدا؛ گێڕەرەوە خودی نوسەرە، چونکە هەموو شتەکان دەربارەی هەموو کەسایەتیەکان دەزانێت بەکەسایەتی سەرەکی"ئاغا ئەکبەر"یشەوە. لەوانەیە "کازم خان" خودی نوسەر(ڕۆمانوس) بێت، بەپێی ئەم چەند دێڕەی لاپەڕە ۱۹ی ڕۆمانەکە بێت کەدەڵێت: "ئەمە دوو کەسین چیڕۆکەکە دەگێڕنەوە. ئیسماعیل ومن. من گێڕەوەی هەمشت زانم. ئیسماعیلیش کوڕی ئاغا ئەکبەرە کەکەو لاڕ بوو".

ڕۆخنەگری فەڕانسی(جێن بیێن)پێی وایەکە گێڕەوە؛ بەگوێرەی زانیاریەکانی دابەش دەبێت بە سێ جۆر، ۱- گێڕەوە لەکەسایەتی سەرەکی زیاتر دەزانێت. ۲- گێڕەوە هەندی کەسایەتی سەرەکی دەزانێت. ۳- گێڕەوە کەمتر دەزانێت لەکەسایەتی سەرکی.
لەم ڕۆمانەدا؛ گێڕەوە کەخودی ڕۆمانوس(نوسەر)ە؛ لەجۆری یەکەمیانە، بۆیە وەختی ڕۆمانەکە دەخوێنینەوە؛ هەست بەهەژموونی نوسەر دەکەین لەوی خۆی ئەرک وەک بەهەر کەسایەتیەک دەدات وەیاندەسوەننت. لەبەرئەوە پێم وایە، ئەم ڕۆمانە بەشیک بێت لەژیاننامەی نوسەر. واتا لێرەدا بۆیەکداچوونی ڕۆگەزی دەقەکان

ڕوویداوە، لەوەی ڕۆگەزی ئەمان وەڕگەزی ژیانناما جووت دەبن و"توانەوەی جۆری" دروست دەبێت، بەوەی دەقەکی ئەدەبی هەژموون بەسەر دەقەکی تردا دروستدەکات.

بەتان لەتیف عەبدولقادر
هەولێر ١٢/٧/٢٠١٨

عەفرین؛ لاولاوی نیشتیمان … بەتان لەتیف عەبدولقادر"پایان"

لەپەرتوکی ئاڤستادا
وەنەی چلە زەیتونە کەشراوە..
لەی نوسراوە: عەفرین؛ ئاوی ئافرێنە..
بەرخودانی ئەیحانەو لاولاوی نیشتیمانە
ئااخ چەن پەکراوم؟!..
گەرچی دەستم؛ بەکلیلەکانی ئاشتی وئازادیەوە گرتووە
بەنام هەشتا؛
ئەو تەفانە نامرۆیە دەی زەیتونیم لێت ئەکاو ئەوشێنە.
** * **
وەختی کەرکوک دەی شکا؛
وەختی چوارچرا دامرکێندرایەوە؛
وەختی دیاربەکر دەی تکههات؛
کوردستانەکەی بن خەتش گریا..
ئەی عەفرینم؛
تەنیاییت هەر لەزستانە بە بارانەکەی خەم ئەچە و
لەپارچە شوشە شکاوەکانی بەرهەتاویش.
لەرە ناڵین وەک گرە مەزن دەمنین
گەر برسی بووین؛ خەڵی پێش بەرایی ئەخەین..
کەمردیشین؛ وەکو زەیتون بەژن زراف ئەوەینەوە
دەمان زمانی ئازادی و لەمژووشدا دەی عەفرینە ئەدوێنە.

*** * ***
بۆ کوێ دەن وبۆ کوێ؟!
نازانن کە هەتاوی پێش مردنن؟!..
نازانن کە لەسەبەری سەوزی زەیتون
لەسەبەری فریشتەیی گەنای ئەودا دەمرن؟!..
مادام میفتاحی عەدەمن؛
لەئاسمانی سەوزی عەفرین تەکشکاوو دەبەخەمن.
مادام میفتاحی فەتح بین؛
بەبرژانگی چاوکانمان نیشتیمان ڕەنگین ئەکەین و
پەتان دەڕەین خاتر جەمن.
بەئازدی وئاشتی ومرەیی
وەک کەترە چلە زەیتونمان هەمایەو
ئاقرینە لەمژە ڕووباری ژیانەو
سەرچاوەکەی؛ دەی بگەردی ئاقەستا
وەک لەوی عەزەب باریکەو
لەگرە مەزن؛ غەزەل لەمردن ئەوەنن..
**** ** ****
کەزیەکانی نارین کوبانێ
بەتەقەی چەک زەیتون چنراون
دەنگی بولبول؛
هەتاوی ئەوین بەسەبەری زەیتون خاو ئەکاتەوە
ئەدی نەمگوت:
لەتاریکایی مەشریقی وجود
کەبانێیە (مشتە نورە) بەئازادی؟!..
بۆ بەرخەدان..
بۆ سەربەستی..
ئەرتەش شکەن گوڵی سوورە!..
چەک زەیتونی عەفرینەش
وەک ترپەسپی ی کوبانێ مشتە نوورە!..
ئەی گرە مەزن؛
چەکاوکەی تەریک وتیزمارکانت وەگەڕخەوە..
هاواری بۆ فریا دەنگی وشک بووە..
ئەم قرچەی گەرمایە هی کوورەی ئاگرەو
ئەرتەش شکەن ئاقەستاکەی چاوی بوورە..
***** * *****
ئەوە فەتحە؟!..
ەوخاندنی دوو گردی سەر سینگی نارین؟!..

ئەی خودایە..
فەتحی عەدەم ستەم ئەکات..
ئەی خودایە..
ئەو نارینە مشتە نورە
فوقانی وجودە بەفەتحی عەدەم..
بزەی جەماوی دوای ئەنفالە وادوورە..
****** * ******
لەعەفرینی بەژن زراڤی دارزەیتون حەشرە..
سوتان لەکەانکانی ئازار
لەکەانە تەنگکانی جەحیم
سازی سوتان ئژەنەت و
زەیتونکانی ناو بەهەشت هەراسان وبەزار ئەکات..
******* * *******
لەم گەردوونە بە بندا
نەنوح هەیو نەکشتیکەی..
وەلە کزیکانی زەیتونە دزراون..
دیلی دەستی سوتانن بەستەم..
ئەی خودایە لەو جیهانەی؛ نقەی لەبەر نایەت!..
من دەەم: ئەی دەی پە خورپەم..
ئەی بەرخودانی نیشتیمان
هەر پەرتوکەک بکەیتەوە هەر مەنفایە
دەست بەکلیلکانی بەربەیانەوە بگرە..
ئاسیەکەی وەک برەی ئاڤستا باریک
سەاو لەدەگەرمی گەنج وخورتەن وەاتپارەز..
سەاو لەبەرخودانی عەفرین کەبەور هەەمەت ئەبات.

******** * ********

بەتان لەتیف عەبدولقادر"پایــــان"
٢٠١٨-٢-١٦ هەولەر

ئەستا ئەم؛ هەر زەنگەکمان هاوارەکین لەزاری وشەی خوداوە بەتان لەتیف عەبدولقادر(پایان)

کاتێ گیان گیان لەباوەش دەگرێ
کاتێ گیان دائەمێنێ بەدابەانی ئازیزێ..
وەختەکە؛
پێنوس هاوار ئەکات بۆ ئازادی ولەپێ نوکی ئەشکێ!..
وەختەکە؛
وشێ ئەبێ بەخاچ و
خاچ نوێژی سەر سینگی دولبەرو
سینگی دولبەریش سەدارەی گیان !..
ئەرێ لەمانی گیان ئاسودەیی هەیە؟!
ئەرێ گیان سەبەری هەیە؟!..
لەو پرسیارانەم بووم
دیتم بەرائەت بووە بەباسکەکی خاچ و
لەوشەی خودا بەژنی خاچ پەیکەر کراوە!..
باڵای مەسیح و بەژنی خاچ!..
ئەوە ڕەژە؛
جیهان دیتی وشەی خودا
لەجیاتی خوێن خۆشەویستی ولەبوردەیی لە دڕندە..
هەر لەو ڕەژەش
خاچ نوێژی سەر سینگی مەریەمی حەیرانە!..
هەر لەو ڕەژە؛
لەدانەکانی دە زەنگی نوێژن..
زەنگی نزان..
بونەتە ئاوازی ڕوحی ماڵەکەی مریەم خاتوونە!..
پاانەوەن بۆ لەبوردەیی لە دوژمن
لەزرینگانەوەی هەر زەنگێ؛
دەنگی کەتایی هاتنی تاهەتاییم گوێ لێ ئەبێ!
لەهەر زەنگێ؛
گڕانەوەی ئازارەکی مەسیح هەیە

هەموو دڵنن:
مەسیح فرمێسکەکانی بۆ ئازار نەبوون..
فرمێسکەکانی نزا بوون..
نزا بۆ لەبوردەیی وبگەردی!..
ئەو میوانەی بەردەمت مریەم
مەودای مرۆڤینی ئەکەشە..
ئەو میوانەی دەستت مریەم
برسیەتی هەژاران خاو ئەکاتەوە
ئەبە بەستەی جەلانەی
فرمێسکی مەسیح وەناکان..
ئێستا ئێمە؛
هەر زەنگەکمان هاوارەکین لەزاری وشەی خوداوە..
هەموو جارە وەختی نوێژە؛
لەچاوی مریەمی حەیران ئەبینەوە بەفرمێسک..
ئێستا ئێمە؛
هەر زەنگەکمان هاوارەکین لەسەزی گیانی خوداوە
لەژەکانمان فوی لەبوردەیی پەخشەکەین..
لەدەنگمانا خۆشویستی پەخش ئەبە!..
ئەی خودایە مەسیح کێیە؟!..
(إنَّ مثل عیسی عند الله کمثل آدم…)
ئای لە ئادەم!..
ئای لە عیسا!..
هەموو ساڵێ لەگەڵ هاتنە کەشی مەسیح
لەبوردەیی وخۆشویستی لەزمە ئەکەن
بگەردیی مریەم خاتوونە تەختر دەردەکەوێتەوە..
وەلە نازانم بۆ؟!..
هەشتا نوێژ هەر خاچەو
هەموو ڕۆژە شەش حەوت جارە
مەسیح؛
لەسەر سینگی مریەمی حەیران لەخاچ ئەداتەوە!…

بەتان لەتیف عەبدولقادر(پایان)
کەماری میسر/ ئیسکەندریە
گەڵکی شاتبی ١ ی ١ ی ٢٠١٤

ئاسمانی هۆنراوەی مشکێک لەورێ بەتەنیا لە تیشکی عەبدولقادر "پایان"

کوردستانم..
هەموو جارێ لەسانکا
وەختی ئەمێ ئەبین بەپێکەرو
لەئاستی ئاسا ئەچەمێنەوە؛
چوارچرا پەدەکەنە و
چوار هۆنگ ئەکاتە کراسی نیشتیمان و
چوار ئاواز بە سرودی کوردستانم دائەژێ..
ئەم ئاسایە تاقگەیەکە..
جەستەی شەکەتی مژووی نیشتیمانە..
ئەمێ ناوی پەشمەرگەیەو
لەپەدەشتی تەم تومانا
دەستوپەخەی سازکردنی دەزەخە بە دوژمنانی..
لەدامێنی چیادا..
چیای سەفین.. کارەخ.. هەندرێن.. هەڵگورد..
بەرماڵێ..
بەرماڵی کوردانە، شکاوەیە لەئاسمانا..
لەوەتەی هەم؛ ئەمێ پێناسەی بوونی من بووە..
جوگرافیایەکی شەقکراوی هەبەستووە..
لەوەتەی هەم؛ ئەمێ چیەکی ئازارو
پەیامی شەختەی هەبەندان و
هۆنگی مان وسرودی بەفرە..
دەست دەست
دەسکەچیلەی چرای پە بەستراوەو
لەهۆگ و هۆحی مژووەوە
ئەم چیەکە پەیژە بەپەیژە.. هەناوەتی و
ئەمێ بەژنی پەشمەرگەیەو
مشخێکە لەباڵای بەورو

داعش خورد ئەکاتەوە
لەهەیوانی لای خوارەوەی شاخی شنگال
گەی گەلاوژەیە..
ئەم ئایا؛ ئەمە ئاهەنگی هەموانە
پەکەنینە لەئامێزی خۆشویستی و ئازادیدا..
قاتی بۆژنی پێشمەرگەیە..
لەیەک کاتدا بەرگی هوجام و
کەفتەی ئاڵی جەیلان و
قردەلەی نیگارو
کراسی یەکینەی شەڤانە.. ئەم ئایا..
بریسکەی شەنگال وکوبانێشی پێچاوە..
هەر گاف لەشکانەوەیدا
شەپۆلی سەاوە بە گیانی بەگەردی پێشەوا
بزەی لەسەرپە وستانە بە ڕوحی شەهیدان..
سەاو لەئازادی سەاو لەپێشمەرگە، بژی کوردستان..

بەتان لەتیف عەبدولقادر"پایان"

٢٠١٥-١٢-١٧
هەولێر

تارمایی یار … بەتان لەتیف عەبدولقادر(پایان)

لەقوڵایی ساتی شەوە
من زیندووم وشەپۆلە تارەکان دەبڕم!…
یەعقوب ئاسا نیگەرانم..
ئەزانن خۆ شاگەشکەییم بە شەو نیە؟!
تامەزرۆی دیتنی یارم
هەموو جارێ لەدوورەوە
تارمایی ئەو هەست پێ دەکەم

هەروەك یوسف و زولەیخا
تابلۆمان ھەنگی شەوە
هەناوی شەو نرخی نوری یار دەردەخاو
وادەزانم تازە ژیان دەست پێ دەکەم..

لەم قەیرانی بێ بەزەییە
تنۆکی بارانیش زیزە!
هەور بەم ھەنگە نارنجیە
گۆنا پرتەقاڵیەکەی زەویی لێ ونەو
دەست لەملانی زستانێکی ھەنگ پایزی
لەباوەشی ئاسمان ئیزە

ئازیزەکەم..
ئازارەکەم تویکڵی ئاوازی ئارەزوە
ئارەزووێ بێ ئازادی..
بێ باخی یار، بێ پێ دادی..

لەم شەو ڕۆیەم
هاوشانی ماە لەگوزەراین بەناخی ئاخ!
بەناخی شەو کەتاریکیە
تا ئەگەینە کەناری یار !
لەوێ لە ئامێزی باخێ
بەفرمێسکی پرتەقاڵ و
لێوەلەرزەی سێوو خۆخێ، ئەبین بەداخ !

دوای ئەوەی کە ڕوو لەڕووگە ڕاکشام و
زانیم سێبەری ژوور سەرم ھی یەزدانە؛
یەکسەر لەپێناوی خەونێ نوستم!..
خەون گریانە…
خەزانە…
بێ ئاگایی ودابڕانە…
دەستێکم نا بەبەردەکەی سەر سینگمەوەو
هەڵسامەوە
دیتم ئەڤەیێ دانراوە بێ ئەنگوستم!
بۆتان لەتیف عەبدولقادر(پـــــایـــــان)
هەولێر _ ڕاپەڕین
10/10/2010 یەك شەممە

باران لەدووەم بەگەیدا بەفرە … بەتان لەتیف عەبدولقادر (پایان)

یەکەم جاری باران
هەورەکە؛
بوخچەی دەستپەکی وردە پیتەکانیەتی!…
وردە پیتەکانی…
لەناخیا هەوری داهێنان هەڵدەکات و
لەچاویا فرمێسکی سپی تاو تاو دەبنە جگە!…
جگەیەک بەزەویی گەنایدا ڕۆ ئەکات!…
دووەم جاری باران
هەور ئەبە بەتەم و مژ
لەهەناویا بەفر ئەزێت!…
بەڵی بەفر…
کراسەکە…
لەسەرمادا باران بەخەی دەی دوورە!…
کراسەکە…
بوک تارایی تەزووی خەزگە ئەگوشێت!…
بە لەمەولا
یەکەمین زستانم ئەبە
کەسێوانە هەنەگرم!…
ئایا چی لەوە جوانترە
برژانگەکانی چاوی ئەو
لەکدی ئایەر بکەموە!؟…
برژانگە گرەکانیان دەپی بارانن!…
هەر بەتەنیا بیرت ئەکەم…
هەر بەتەنیا ناوت دەنم…
هەر بەتەنیا دەتنوسمەوە!…
هەر بەتەنیاش بێت دەگریەم!…
تە نادیاری ومن لەبەرخەم

هەموو رۆژێ ئەتبینمەوە!…
دەتەش تەنیا وەرە!…
بەهاتنت…
ئەم زستانەم
وشە گیان مردووەکانی ژیاندەوە!…
لەم وشانەوە…
هاواری بە چاومەو دەکە:
لەگەڵ هەموو هەنگاوەکیا
سەردەرەکە لەگەڵ ژنەی باران و
ناونیشانی بەفری دەبە!…
لەناوەڕاستیا ئازاری دەروون
ئەبە بەتەزینی تەزرەو
کراسەکی تەرز لەبەفرا!…
ئەزانی لەئامەزی باران
پە دەبین لەهەست وخەزگە!؟…
ئیتر من لەم زستانەمدا
هەرگیز ناچمەوە ژوورەوە!…
لەگەڵیا ئەبم بەپەیکەر لەپەش بەرایی غوربەتی!…
هەر ئەوە نا
پاشە وەکەا
نیشتیمانەک سەرلەنوە دروست ئەکەین!…
ئیتر من ناچمە ژوورەوە
تا ئەو شەوەی
لەساماەی سایەقەی شەوکیا بەووم هەدە و
لەباەاما بەرگە تریفەی مانگ ئەبە و
بەداوی عیشق
بە باەای نیشتیمانە تازەکەی ئەدوورە!..
ئەستا ژیان زستانەکە
لە ئامەزیا دانیشتنەک هەیە!…
دانیشتنەک…
نیسکافە بەرمەجلیسیەتی و
بەبارانیش پەکەنینی ئازارەکان ئەشواتەوە
بەفر ئەکاتە کراسی گوە!…
دەسەزی وتاسە
تەنیا وەرزەکی بەنازیان هەیە…
وەرزی زستان!…
بەچی بەم ەاددەیە پەلەمان کرد؟!…

ئەم
سەرتایەکی نادیارو ناخۆشە!…
نیگا بگرە…
بەیانی کۆتایەکی خۆش ودیار !…
تۆ نادیاری و
من لە بەرخەم هەموو رۆژێ ئەتبینمەوە !…
ئەم زستانە
وشە گیان مردووەکانمی ژیاندەوە !…
وەرن عاشقان ببیستن!..
ئەو پەکەنینی ئەو
لەجەگەی عەشق هەڵی بەستوە!…
ئەو مەستانەیە
سەرتاپای درەوشانەوەیەو
هەستی لە ئەژێ هەست!..
لەگەڵ هەموو هەنگاوەکیا
سەردەرکە لەگەژنەی باران و
ناونیشانی بەفری دە !…
بە لەمەولا
یەکەمین زستانم ئەبێ کەسێوانێ هەناگرم !…
هەشتا هەر لەژێر سێبەری چاوەوانی
چاوەڕێی قەدەرێ ئەکەم!…
هەر وەک خەم دەمنم دەم بەخەندەو بزە !…
هەرگیز ناچمەوە ژوورەوە!…
لەگەڵیا ئەبم بەپەیکەر لەپەش بەرایی غوربەتی !…

بەختان لەتیف عەبدولقادر (پایان)
کۆتایی پاییزی ۲۰۱۳ ی ۱۲ ئیسکەندەریە

کۆچ؛ ژانی باوەکی تازە …

بەتان لەتیف عەبدولقادر(پایان)

ئەو کاتەی مانگ لەشار هەڵهات
ئەوە بەتە خاکی کەچ و
هەموو جارە لەساڵەکدا
خەی وەبیرمان دەنەتەوە!…
پەیک..
نامە..
پەیام..
پەغەمبەر..
لەپەخوستی پەیکە عالەم واگا هات و
بەپەخوستە ویستیان نامەکە نەبەتە پەیام !…
ئای کە جەهالەت تاڵ و
کەیلەیی ودەستەمەیی مرۆڤ
چ کارەساتی کوشندەو تاقەنەرن!…
ژن:من مرۆڤم؟!…
بازرگانیم گەرم وگوڕو
لەیەک کاتدا من هەم دایک وکچ و
هەم خەزان وکەنیزەک!…
قوڕەیش.قاتی مرۆیی بوون و
قەی ڕاستگۆیی وخۆشویستی ودەستپاکی!…
ڕاستگۆیی لەئەشکەوتەکی قەراغی شار
لەدەی شاخ…
خەی کردووە بەتەونی جاجاڵکە!…
دەست پاکی
دەستی بەسەریدا دەنە!…
دە تەنگ مەبە یەکەکی تر لەگەڵمانە!…
لەو چرکەیە…
توڕەیی لات تەریک دەبە و
شیری دەستی هوبەل سەری دادەنەتەوەو
ئاوەی بەتەماشای دەرگای ئەم ئەشکەوتە شەڵ دەکاتەوە!…
ئاوەک…
تەونی داپیرەچکەش بە ناکات!…
کەترەک:منیش پەیکەری بەرگریم…
ئەمەی بەچاوی عووزا و لاتی تەریک و
هوبەلی هەڵوەریودا خورپاند!…

ئەسپەکە بە پێکوێی تەز دەکاتە تفنگیانەوە!…
هەچکەی ئەشکەوت بە ملی خەی هەڵیان دەواسە و
سەحەاش دەیانکاتە گلانی غاری ئەسپ و
بەتەپ وتەز ئەیانگەوێت!…
خودایە…
ئەو کەچە ژانی باوەشکی تازەیە!…
ئەو کەچە پەی ترازانە لەدایک وخاکی وەتەن!…
ئەستا کەچ کەنەفتی وبریندارێ وبەینی نییە!…
ئەستا کەچ کەپشتی پەیام وبوخچەی پەیکە!…
نەخشەی ئاسودەیی گیان و
بەختەوەری دەروون دەکەشە!…
بەردبارانێ یەثریب بووە قەیماغی دامرکانەوی هەنگاو!…
ئەو بەردبارانە کەچ دەی بەد ودەبە بەپێکەنین!…
پێکەنینی نەسانیکە!
وەختی دەستی دەبەتە وشیە تر!…
وەختی دەبەتە چاوی پاشا لە حەبەش!…
کەچ کەچە باوەشی ئەو هەژڕی خستە ژێر پە!…
کەچ کەدەگاتە مەدینە دەبە بەمانگ و
لەئاوازو سەزی خەکا باڵا دەکات!…
باڵا دەکات ودەبەتە سرودی پەشوازی!…
پاشە ئامەزی ئەنسارەکان
بووە پاردەی ورەو مەکەی خە سازدانەوەی پەیام!…
بیلال بەهەنگەکی هەش ولەدەکی سپیەوە
اللە أكبر ڕادەگەیەنە!…
ئەستا مەککە شپرزەیەو
ئارەقەی شەرمەزاری لە دەچەت!…
مەنات ولات وعووزاو هوبەل شکان!…
پارچە بتەکانی مەکە
لەژێر پەی پەغەمبەرو
یارانی خوای تاقانە بوونەتە خاک!…
سەاو لەکەچ…
کەچە ناسنامەی مرەیی بوونە!…
ئاوازی سەرلەنوە دەست پەکردنەوەی ژیان و
تازەکردنەوەی باوەشو داهێنانی یەکتایی!…
هەموو ساەت وەکو ئەمەت
پیرەز بەت دەستپەکی کەچ و
بوژانەوەی خەشویستی!..

بەتان لەتیف عەبدولقادر(پایان)
٦ ی ١١ ی ٢٠١٣ – ئیسکەندەریە

دەستنوسێ لە دارسێو … بەتان لەتیف عەبدولقادر (پایان)

تازە زانیم
ئەڕۆ باڵکی ئاسمانەو
بەهەشت قوتابخانەیەو
داری گەنمیش پێنوس!..
تازە زانیم
من پەرتوکم و دڵی یاریش پەرتوکخانە!..
لەم قوربانە
ئەترسم ئەو دەست بە دڵی ببات
من هەڵگرێت و
هستەی یەکەمی پشکیم بخوێنێتەوە!..
لەو بەختەکی باریک وەک لەوی؛
بەم نوسیوە: هەژە دەت دەمە لات..
نا…
نا…
نامەوێت ئیتر بنوسم، ئەو دەگرێت
نامەوێت خەم بخوێنێتەوە..
ئا…
لەرەوە؛
بە لەمەولا من ئەبمە تێنوسێ بە ئەو
لەبەژنم پێنوسکی بە ئەوێنم
دڵی وەرە تە وێنا بکەو بنوسە…
لەرە بەدواوە دەموت
دەستنوسک بم لەباڵای تە..
داهاتمەوە تێگەیشتم
لەم بەهەشتە؛
پێنوس لەداری گەنمە و

دەستنوسیش دارستەو!..

بەتان لەتیف عەبدولقادر (پایان)
ئیسکەندەریە.
١٤ی ١٠ی ٢٠١٣

وەختێ شەو پە دەکەنە؛ زەوی دەپژمێ... بەتان لەتیف عەبدولقادر

ئەم شەو کە چوومە دەرەوە
زەوی ئارەقەی هەش وشینی لە دەچۆا !
ئاسمان ٣٠ ئەستێرەی پە کردبوو !
ئەم شەو..
ئەم شەو کەچوومە دەرەوە
ئاسمانم دیت
خەشەویستی ئەکردە باران و
پەردەیەکی لەنگی من هەکەشراوی
بەسەر ئەستێرەکانی دادابوو !..
ئەم شەو ئاسمان
حەوتەوانەو ٢٣ ئەستێرەی دیکەی
بەپەکراوی هەشتبوونەو !..
لەسەرخە
سەرم بەرز کردەوە بەی
تەی ئامام وهەناسەکەم پەکەنینەکی هەکەشا
بەس نەم زانی ئەمە نمایشی چی یە؟!..
زانی سەرسام وشاگەشکەم..
زانی چاوم
زمانی ئەم نمایشەی نازانێت و
هەش ونەستیش سەرگەردان !..
دوای دوو سە جار چاو تروکاندن وئامێز

ئامۆزی برژانگەکانی!..
شەو پێکەنی..
پ گوتی: من (ب)ەم
ێ گوتی: من (ێ) م
ك گوتی: من (ت)ەم
ئێ (ێ) گوتی: من (ئا=ا)م
ن گوتی: من هێر (ن) و
(ی) ش گوتی:
منیش ئامرازی پێوەندی
نیوانی تۆو دڵی ئاسمان !..
ئاسمان:
لەگەڵ هەموو سااڵکی شەو
پەردە لەسەر ئەستێرەیەک لائەبەم !..
هەتا شەوت ێاکشاو بێ
دڵی منیش ڕەشنترو
باڵام تێرتر لەئەستێرەو
روخسارم تۆزی لەبەژنت !..
یەکسەر زەوی پژمی و
دووگوردەکی سەوزی بێ ێاختستم و
بێ فرمێسکی دەستنوێژی بێ هەڵگرتم !..
سوجدێ..
سوجدێ..
سوجدێ..
چەمانەوەی سەزو
کەنەشی باوەڵو
داهاتنەوەی بیرو
ێژانەوەی ێەنگم بێ خودا !..
خودایێ ڕەزم ۳۰ چراو
ئومێدم ئاهەنگی ئاسمان !..
من داماو..
تێ پێ سەزو خەشەویستی و
ێژاندنی میهرەبانیت پێسارەم
لەنیگەرانی وئااەزی ێازو نیگا !..
خودایێ..
خەزگەی خواردنەوەی بەنی خاک
تەریک بوونمێ لەباخچەی ئاژەان !..

بەتان لەتیف عەبدولقادر"پـــایـــان"

٢١ ی ١٠ ی ٢٠١٣ ALEX

دەدار.. گۆرانی کۆ بەکەی تەپی زەمان: ... بەتان لەتیف ماویلی

لەدوورەوە..
لەسەر پرچی هەیبەت سوڵتان..
بینایيت غلەر بکەوە..
زەر نابات لەپە دەبەتە وەنە!..
وەنەی دەداری شاعیر
وەختی گەی زەوی لەدەستەو
بەدەستەکەی تری دەیسوڕنە و
بە ناخی شارە دەگۆڕە.. شاری کەیە!..
کە بە کە بەکەڵانەکانی تەپی زەمانا دەگۆڕە!..
لەپە ئەی ڕەقیب دەبە بە تەقینەوەی دە..
وشە پەنگخواردوەکان
خەیان بەکەمەڵە رستە هەڵدەواسن!..
تەماشاکە..
دوای ئەوە دەبنە پەیڤ..
لەحزوری دانەری تەپی گەردوون ئەزەل دەنوسنەوە!..
ڕەنگی سور دەبە بەخەندەی نیشتیمان..
ڕەنگی سپی ئاماژەیە..
ئاماژەی کزر بوونەوەی هەست!..
ڕەنگی سەوز سەزی ژیانەوەو
پەشاکی پاش هەنگاوەکی تری سەر پەیژەکەی دونە!..
بەهەرسەکیان دەکیان هەیە لەشەوەی خەر!
حاجی ئەگەرچی لە ئایشیلەی شار زیزە
وەلە لەدەلاقەی گەکەیەوە سەرەک هەڵدەکەشە!..
لەدوورەوە لەباسکەکی هەیبەت سوڵتان
تەپکەی ناو ئەی ڕەقیب دەبینە چەن بانگرەز دەبە!؟..

یەکسەر بینایی پەرت دەبێ و
دەبێ بەئاخ و لەگەڵا ئادەکشێتەوە!..
دەدار بەدەی شکاویەوە پێ دەکەنێ و
لەهات وهەرای نیشتیمان ئادەمێنێ!..
دوایێ هووی دەکاتە من ولەزمانی دانەر دەڵێ:
مەترسە تەپی زەمان ورەی نیشتیمان ناشکێنێ!..
دەنیام خاڵە تاهیر
خەریکی چاندنی گوڵی سەربەستیە!..
ئەجا وەرە..
هەر لەدوورەوە؛
لەسەر شانی هەیبەت سوڵتان بینایيت غلەر بکەوە..
گەلەک ناخایەنێت دەبەتە وەنێ..
لەوێ شارەکی جوان دەدەزیتەوە..
شاری کەیە!..
شاری دامرکانەوەی مەژوو!..
شاری شەڕ بوونەوەی بینایی دەدارو
ژانی سەزی ئەی ڕەقیب!..
بەوانە..
ئەستا نیشتیمان مشتە لەدەی دەدارو جوانی یار!..
ئەستا نیشتیمان کشتە لەهەوڕینی پرتەو بەڕەی کەنەفتی!..
دەستەکان ڕزیون!..
ئەو دەستانەی..
دوێنێ ئەی ڕەقیب
ئاڵای کوردستانی تەوەرگرتن بەنەنوستن!..
مەلای کەیە لەلای قەیسەری دیتی
لەسەر دیواری حەوشەی ماڵان نوسراوە
نیشتیمان هەر زیندوە!..
بەڕام لەزیندان!..

بەتان لەتیف ماویلی(پایان)
٧ ی ١١ ی ٢٠١٣
ئیسکەندەریە.

کاتێ دایکم پێی گوتم...لەسەر تۆ ئازارم دیوە!... ... بۆتان لەتیف ماویلی

ئەم ڕستەیەی سەرێ میهرەبانی و سۆزی لێ دەچڕێ،دایکم ئەمەی کاتێ گوت،کە پرسیاری کاتی لەدایك بوونی خۆمم لێ کرد،گوتی:کوڕم چلەی هاوین بوو،هەمەزانیش بوو،لەبیرمە دوو سێ ڕۆژی مابوو بۆ جەژن،ئازارێکی زۆر سەراپای جەستەمی داگرت،دڵم گەرم ببوو،ئەتۆ کەمندالی سێیەمم بووی لەوانەی کە بۆم ژیان،وام هەست دەکرد ئازاری بوونت زۆر زیاترە لەوانی ترو بەبوونت ئازارو ژان وئێشێکی زۆر کوتاییان دێت،بەڕام لەسەرتۆ دەلاقانم وەستا،نەم دەتوانی هەستمە سەرپێ و بڕۆم.لێ دایێ لاقەکانت پێشتریش ئازاریان نەبوو؟...دایکم گوتی:ناکوڕم،وەختی ئەتووم بووی!لەهیکەوە ووو بووە لاقەکانم،دختۆر نەما نەیکەم،سەردانی سەرگۆڕی زۆر لەپیاو چاکانم کرد،ما بەخێت کە گەورە بووی دیتت کە چۆن بووم! جا چیت بۆ باس کەم؟!...لەقووڵایی دەروون ولەناخی دێ ولەهەناوی بۆاوە ئەم پرسە ئای چەکاندم، هەستم دەکرد دڵم فرمێسك دەڕژێ... هەردوو چاوم ئارەزووی ئەوەیانە بینایان نەمێنێ،هەناسە ساردو پێ کوڵەکان لە شاخونبەرو خوێن هێنەرەکانی جەستەم دێن ودەچن،دڵم لە گۆ وچاوەکانم زیزە،بەسەرسوڕمانەوە لەدڵی خۆم دەم گوت:باشە دایەگیان گوناهی من چیە؟!... دواتر دەرم بڕی،دایك پێکەنی وگوتی:کوڕم ئیدی ئەوە قەدەرە خۆ ناکرێ مرۆڤ هەر لەخوشی وساغیدا بژی؟... هیچ گوناهی تۆی تێدانەبوو،دوایی دەرکەوت کە کالیسێمم زۆر کەم بووەو مادەیێکیش کە لەناو ئێسکە،مەبەستی مۆخی ئێسك بوو،واتا بەڕکەوت لەوەختی بوونی تۆ نەخۆشیەکە سەری هەڵدا،سوپاس بۆ خوا ئێستا زۆر باشم وئەتۆش بەخۆ بەخوشك وبراکانت باش وساغ بن،هەر ئەوەش ئاواتی منە.

بەهێمنی بەدایکم گوت:هێدا واتا ئەمن جەژنم لێ تاڵ کردی...ها؟! نا..! بوو بەدوو جەژن.چیڕکەکە دوورو درێژە...نامەوێ هەمووی بگێڕمەوە،ئێستا ئەمن لەدایك بووم،ژان وئازارەکان، دەردەسەری و نەخۆشیی دایکم تۆ پەیوون،لێ من دڤێت وێ چەندێ دەرخەم کو وەختێ مرۆڤ ل دایك دبە،دایك ئازارەکانی هەدەگرێ وباجی بوونی دەدات،وەختی مرۆڤ لەدایك دەبێت،بەئازارو ئێشەوە دایك ژانی زانی دەگرێ...لێ میهرەبانیی دایك،سۆزو خۆشەویستیی دایك،خەم وماندوێتیی

دایك،له پەروەردەكردن و گەورەكردن،لەپێدانی شیرو هۆش وژیری،سنوری ئاوەز دەبڕێ.سەرەڕای هەموو ژان وئازار،نیشانەكانی پرسیار(؟)وسەرسوڕمان(!)یش جێ دەهێڵێ…دایكێك كە لەبەهەشت بەرزترە،بەسۆزترە،ئازارەكانیشی بزەن،زەردەخەنەو مژدەی بوون و بەردەوامین.دواجار لەدایك بوونت،بێ ئازادیتە،بێ ئەوەیە كەمرۆڤیت.
كۆرپە كەلە دایك دەبێ،دەكەوێتە بەرپێیەكانی دایك،بەڵام دایك پێی لێ نانێ!… هەڵی ئەگرێتەوە وماچی ئەكات،دەبەرەخێی دەگوشی وسۆزو بزەو زەردەخەنەی پێشكەش دەكات وبەبەر پێیانی ناخات، سەرپێی دەخات،دایكم گوتی:كەلەدایك بووی،هەموو ئازارەكانم لەبیرچوون،یەكسەر ئەوە هاتە ناو خەیاڵم كەدەبێ سبەی كۆم چی لێ دەرچێت؟!…دەستەكانی نزام هەبێین وبەهەناسەیەكی قووڵ و پاكەوە پاڵامەوە لەخودا،كەسەركەتوو بیت،تەمەنت درێژ بیت،كەسێك بیت كە نەمن،نەباوكت، نەكەمەگەو نەخوداش لەبوونی تێ پەشیمان نەبن!…جا بەدایكم(دایكی ژنگوزارشت‘ودایكی زەوی‌ماویلیان‘)دەڵێم:كاتێ تامی تێگەیشتن تاڵ بێت، گەیشتن بە ئامانج نزیك لە مەحاڵە.
بۆری ونەرمی ولێبوردەیی وسۆزو خۆشەویستی…لەدایكەوە بەبوون بەخشراون،پاراستنیان، كار پێ كردنیان ،ئەركی ئەگەكانی دایكە.
دایك؛ دەروازەی ئازارو پانتایی ئازادی:
دایك بەزەردەخەنەوە
لەقوژبنێكی ژوورەكە
هەناسەیەكی هەڵكێشا،
گوتی كۆم:كەژانی بوونتم لێ بوو،
سەرەڕیانەو بێ پرسیار
بەكڵانەكانی خەیاڵ،
تێ دەپەڕیم!وێنەی تۆم تیا دەخوێندنەوە!!…
هەست ونەست،ئازی دەروون وئارەزوو،
هەر بوونی تێ دای گرتبوون!!…
گوتم دایە:
لەپایتەختی هەناوت،وەختی هەبووم،
حوكمڕانێكی چلێن بووم؟با بزانم تاكو ماوم!…
بەهێمنی وهەناسەیەكی گەرمەوە،
گوتی:ئەگەر ژیان وخوشی بێ ئەوەیە!
ئازاری زان،توندیی ژانیش بێ ئەمەیە!…
ئازارەكانم پانتایی ئازادیی تۆن،
لەئازادی سەرپشك بە،
چاوەڕوانیم
نیشانەكانی پرسیارو

سەرسوڕمانی جۆ هێشتووە!!…
دە ئازابە…
دە ئازابە…
دە ئازابە..
تێگەیشتم…
چ زیندو بم یاخود مردوو،
لەدڵی دایکم نەژراوم!!…
دوا قسە بۆ دایك جۆ دەهێم،دایکێك ئاماژەکانی ژیانی لا ێوون نیە،هەرچی لەبارەی ژیانەوە قسە دەکات،دەیەوێ تێبگەین کە ژیانی ئێمە چەندە دژوارو سەخت و نالەبارو پڕ کوڕەوەری بووە!…لەحاڵێکدا بزەو فرمێسکی تێکەڵ ببوون،گوتی:کوڕم ئەها ئێستا ژیان چەندە ئاسان بووەو ئامرازو کەرستەکانی ژیان کردن چەندە زۆرن؟!…هەرئەوە ئەڵێم بخوێنەو هاودەمی یارو دۆست وبرادەری بەڕێزو ئارام وتێگەیشتوو بە، باوکیشت هەر ئەوەی ئەوێ…ئەمەش لێنگەمانە،ئیدی هەربژی کوڕم… دەمەوێ بەدایکم بڵێم:تووخوا دایە بم بەخشە،ئازارەکانت ئاوازێکن هەمیشە کە دەیان بیستم، دەگەمە ئەو شوێنەی کەپێویستە بەبەهاوە بژیم.

بۆتان لێتیف ماویلی"پایان" 2008

لێکافتریای خۆیاێوێ … بۆتان لێتیف ماویلی (پایان)

بۆگۆی یەکەم:
ئێو بۆردی سەر ڕێگاکێ فێ دێ !؟..
توخوا ئێو مانگێ هەندێک بۆنێ ئێو لاوێ!..
ئێوێ ڕژێ…
بەکێانەکی ئێولای دا ێێیشتم، لەسەر دیواری؛ بەخەتێکی خواروخێچ نوسرابوو:
زۆر باشترێ بەدەست ستەمێوێ بناێێنی، نەک خەت پیادەی بکەی!..

یەک خولەکی ئازار کاتژمێرەکە، یەک کاتژمێری چڕکیەکە!..

بەگی دووەم:
کابرا لەکافتریاکەوە:
– ئەگەر زەحمەت نەبی بانگی کاک... بکە!..
– بەڵێ برا گیانە…
– فلان کەس بکوژە…
– ئاخر …
– دەی چوزانم؟… ناشیرینی بکە.. دەبێ دەستەواستی من!..
کوشتن خۆ هەر دەرکردنی گیان نیە لەجەستە!؟…
قومەک خەیاڵ!..
– ئەوە چیە؟!..
– برا گیانە ئیشکەم کرد !!!..
– هههههههه… ئە ؟!..
– جا ئەگەر؟..
– ئە بەڵێ دوایی دەتبینم…

بەگی سێیەم:
با بڵێم دەردەیەک بخەم..
– کافتریاکە لەکوێیە کاکە ئەگەر زەحمەت نەبی؟..
– کامە؟..
– ئەوەی جگەیەکی لەبەر دەمە..
– ئەها کافتریای شەستە!؟..
– نا نا.. ئەها ئەوەی ئاوێنەکەی لەدەرەوە هەڵواسیوە؟!..
– ئەڵێ.. ئەستا ئاوێنەکە نەماوە!.. شکاندیان!..
– بە؟؟؟!..
– ئە بەڵێم چی!؟؟…
جارێک هەڵەی کرد.. لەجیاتی نیسکافە چای بە میوانەکی برد!..
خەیاڵم؛ لەوکی گرژ کردو ناوچاوانی تێکنا.. زەر سێرە!!!..
– باشە برا سوپاس
– سەرچاو
ئیتر چووم..
لەناو درزی شکاوی ئاوێنە!..
لە دەی شەقبردووی کافتریا
بە دەنگەکی خەڵمێشی نوسرابوو:
ئاوە مەدووە تازە رێشت!..
ئاودانەوە؛ گەانەوێکی خرایە، بەس ئاوابوون نابینێت!..

بەگی چوارەم:
کافتریای خەیاڵ..
شاگردێک پڕی هەرزاڵی و
خوانچەیەکی لەدەست بەربووە!..
شەربەتی شیرمەزو پرتەقاڵ!..
مانجە وچایەو نیسکافە!..
خاوەنی کافتریا:
– ئەوە چی بوو؟!.. کوڕی؟!..
شاگرد:
– برا ببورە بەدەست خۆم نەبوو…
من:
– ئاسایە برا.. خۆ سەلامەتی؟
– بەڵێ الحمدلله پڕداخەکان نەشکان!..
تەماشام کرد؛ براگەورەو کابرا کاشیەکانی کافتریاکە دەڵەسنەوە!..
هەڵسام ودەرگای کافتریاکە داخەم..
خەیاڵ گوتی نا.. داکاسان!..
داکاسانی گیان.. لەگەڵ هەموو ماڵئاوایێک؛
بزانە..
تەش جانتاکەت تەکنە ولەسەر شەستە لەپیزی خەڵکا بوەستە!..
تە لەسەرتە بڵێی،
با کافتریا نەبە بەکەفی شەرابی مەزی ئەوان!..
هەستام و خۆم نوشتاندەوە بە جانتاکەم.. پێنوسەکەم کەوتە سەر
ئاوێنە شکاوەکە!..
ئیتر پێکەوە جەمهەشتن!..

بەتان لەتیف ماویلی (پایان).
٢٥ ی ١٠ ی ٢٠١٣
ئیسکەندەریە/ کەماری میسر

لەدیـــــوی (ســـوێـــــتان)ی

پێکەرتاشەوە... بەتان لێتیف ماویلی (پایان)

هەموو جارێ وەختی گۆگای ئازادی کڵەبجێ دەکرێت و، ئاوی پێنوسکان لەگڕووی دەنگی پێاوکانیان دادەبڕێت؛ هەرچی تفەنگی بەرگریشێ ژەنگ هەڵدێنن!.. ئەم تابلۆیەک بوو لەدەروازەی ئاوایی سوێتاناوا؛ هەروەها لەسەر تابلۆی سەر شەقامەکانی ئاواییش ئەم دەستەواژەو هستێ پەرتانێ نوسراون:
– ئەسپەکێ بەپێکوەی تێز دەکاتێ تفنکیانەوە!…
– پێنگەکێ قەوارەی گۆرەی دێ پستی دەوروبەری شارەکێ کردووە!…
– ئاگرەکێ هەموو جارێ بەبێ هێ لەسەرچاوەیەکی نادیارەوە بەردەبێتێ دەغل ودانی!..
– هەموو مرۆڤەک بێ بەرقەرار کردنی خودێتی خۆی؛ لێنەوانی دایسان وداکاساندا بەشەکەتی ئێچێتێ خۆکی قووڵەوە!..
– هەموو دەستەو ڕەکخراوو حیزبەک بەڵەرزەکی بەچەک دادەن و، لەئاست وشەی لەخاچدراو دەچەمێنەوە!..
هەروەک ئەوەی کە، گەڵێ جار بەگەی گوفتارەکان لەڕێزبەندیدا ژمارەو ناو وەردەگرن..
سەیەم:
بەبونیاتنانی باڵیەزخانەیەک، ترشەک بخەنەوە!…
دووەم:
بێ ڕاستەڵێ کردنی پلەو پایەی وەجاخ، دەبێ بچینەوە سەروەختی مەژووە!…
یەکەم:
بێ ئەوەی بەشوانەک بڵێین: بەدەورێت بی (بەدەوڵێت بی)؛ دەبی جێی پێیەکانمان خەش بکەین، ئەویش بێ کچ بەکچی (مەبەستم ژن بەژنی) دەبێت لەگەڵێ دەرو جیرانەکانمان!.. ئەویش لەگەڵێ هەمووان نا!!!…

سفر:
بەسیەتی!!!..
بیبەنەوە؛ بەس!!..
بڵێنێ دەرەوە، بانگی مونەجیم باشی بکەن با بەتێ ژوور!!!…

سالب یەک:

بەچاپخانە بدەن با چاپکی شار بکات و، نەخشەی پڕاوکان خسار نەکات وبەسروبەریان نەکات!..
سالب دوو:
پێنوسکە بشکێنن، ئەگەر هەڵەکانی نەخشەی لەوی کچکانی؛ لەشرما بکاتی کەشا!…
ئەو دەرزیەش بە خاوەنکەی ببەنەوە؛ پاش ئەوەی هەموو ئازارکانتان دوورینەوە!!!…
سالب سێ:
برا لەسەی ئاودانە ئازای ئامادە ببی، بەس بە جماەش هەر خەت لەگوورە نابی!…

مونەجیم باشی:
کوێنە ئاگادار بن، کات وساتی وەکوتنی کاروانکەم بەسوتانی ئاگیاند، ئەها لەپەنجەرەی دیوکیەوە؛ تەماشای ئەرە دکات!..
خەتان غافڵ مەکەن!..
"ئەرە بەبی موجەب وسالبەکانی سەرا کەی دەبەتەوە؟!.. "
دەنگک بوو؛ ئەو ناوەی پڕ کردبوو، بەس نەمزانی کێیە !؟…

سفر:
ئاگاداربە حەزرەتی سوتان؛ با پێکەرەکەی ئەم جارە لەبەردکی ئاسنی بەت نەک وەکو جارانی پێشو هەر لەقوەکەی پێش بەرایی سەرایە!!..
مونەجیم باشی:
ئەگەر دەستە چکنەکانی کەانەکەی نزیک دەرەدە لە بگەن؛ کڕاوەی ەڕ هەاتن وەڕ ئاوابوون.. زەردەخەنەو نوری مانگشەو؛ ئەرە وەکوو چورچرا دەازننەوە!..
بەردەرک:
سبەی؛ بەپەی ەە وشونی مونەجیم باشی ومحەلی ئەوارە، وەکەا بە نوری سەرا، عەسراویک دەخینەوەو ئاهەنگ دەگێن!!.. بەس هەموتان وەرن.. کەس خە نەگریتەوە!.. بەو بیانووم ناوە!.. ئەمە فەرمانی حەزرەتی سوتانە!!!…
سفر:
ئەزانی چی؟!..
هەر خە گیف کردنەوەو بەبەت نەبەت!.. سەرەد کردنی خەی مردووان بەس!.. ئەم جارە مڕوو نامەیکی بە ناردووین ودەە: ەوحم بەکەس مەکەن، قسەی خەتان بکەن!.. دەستی ئاهەنگیش بە هەموان ایەرن!..
هەرچی هاتە شایی با بەت، ئەگەر ستڕانیشی جیا بەت!!!…

دواجار ئەوی لەدلاقەو پەنجەری ئاوایيەوە دیار بوو؛ ئەو بوو کە، هەموو چوونەوە لای سوەتان و، سوەتانیش هەر وەکو جاران!..

بەتان لەتیف ماویلی (پایان)
٢٠١٤ / ٧ / ٧

سکانی خیای منداڵی؛ بە پرسیار(؟) … بەتان لەتیف ماویلی(پایان).

(لەیاداشتەکانمدا):

وەختی منداڵ بووم؛ لەپیرەمەردو مام سەفیەکان گوم لە دەبوو دەیانگوت: ئەها کوم مەیمون چی لەهاتیە؟!.. ئەو بەشەر بووە، ئادەمیزادی خوای بوو پشی، بەس بە فەرمانیە خوای گەورەی کرد وبە خوایی زەر کردن !.. خودای گەورەش زەری ئاگادار کردەوە تا بەخەدابچیتەوەو بگەڕێتەوە لای خوای.. بەس سەرنەکەوت و بە ئاقر بوو، بەخەدانچەوە!.. خوای گەورەش ئیوەی لەکرد وسەرگەردانی کرد لەخە با هەو دارا هەرچی وبەتە خوارە!.. لەیەی وەلەکرد تا ببیتە عیبرەت لە هەموو ئینسانەکی!.. کەبەک گەورە بووم وسیپارەی حوجرەم لەماڵەوە لەکن باوکم دەخوەند، کەلکە لەکدەرەوەیەکی پیتەکان بووم، وشەو هستە زەر بەدژواری لەگەرووم داتنەدەرە وەلزارم دەپشکوتن ودەبوون بەدەستەواژە، دوایە چووم مەکتەبە و، لەو مامەستای وانەی زیندەورزانی؛ لەزاری داروینەوە وەیگەتینە کە: بنەڕەتی مرۆڤ لەمەیمونەوەیە، وردە وردە پەڕەی سەندوەو تا بوویتە مرۆڤ، واتا مرۆڤ لەسەرەتادا مەیمون بووە، دواتر جەستەیی ودەروونی وعەقڵی گەشانکاری وپشکوتنی بەسەردا هاتووەو پەڕەی سەندووەو بەتە مرۆڤ(بیردەزی پەڕەسەندن)!…
ڕەک ئەوەی بەمنداڵی گوم لە ببوو؛ لەمەکتەبە عەکسەکەیم بەهاتەوە لەئیمتیحانەو.. جاوەڕە سەری لە دەرکە لەو ژیانەی!؟.. بەمنداڵی دەرسەکەت پەڕەن، وەختی گەورە بووی لە ئیمتیحانە دەبی عەکسەکەی بنووسی دەنا ساقیتەبی!؟.. ئاستی جەی لە هوردبوونەوەو

سەردامانە!.. ئەستاش تێیان نەگەیاندم مەیمون لەمرۆڤەوە بێو قۆناغی گەیشتووە یان بۆچوونەوە!؟.. ئەمێە هسکانی خێالی منالی بە پرسیاری چۆنی وجۆری!؟..
لەهەمووی گرینگتر؛ لەژیانی هەوڵەکەدا وەختی دەبینن سادەی وکەیفت بەخۆ هەڵکەشان نایەت، خەنکانێک هەنگە بڵێن: ئەوە کەسێکی لاوازە. وەختێ بانگەشەی لەبوردەیی وپاکی دەکەی، وا دەزانن لەیان دەترسێی!؟.. وەختی دڵنیای ژیان بریتی نیە لەفەلسەفەی سادیزم(ژیان لەسەر حسابی خەڵک) دڵێن: بەخوای فەقیری!؟..
گوتم لە پستەپستەک بوو؛ لەژێکانی خێاڵم بەدوای ئاوازی هستەکانیان دەگەڕان، کەتەماشام کرد، لەئاوێنەکە وێنەی کەلردج وشکسپیرم دیت، پێکەوە گفتوگۆیان بوو.. بەک لەئاوێنەکە چوومە پێشەوە!.. دیاربوو کەلردج بەسەرهاتێکی خۆی بوو بە شکسپیری باس دەکرد، هەر بەردەوام بوو پێی دەگوت: زۆر جار لەخێاڵ وێنستم؛ لەتەوانینم؛ بەچووون ولەچووونی ئەوە دەپشکووون، کەمرۆڤینیم لەخەهەپەساردنم دایە، واتە ژیانی تەنیایی ولاتەریک بووونم لەکەمەگەو کەی ئادەمیزاد، هەنگە بێ ئاسودەیی وداکاسانکم پێ ببەخشن!.. هەرچی بەاستی وبگەردیەوە؛ هەز دەنووێنی بەرامبەر بوونەوەرێکی ئادەمی، ئەو هەنگە دەرفەت وەربگرێت دزی وخیانەتت لە بکات!!!.. ناوو ناوبانگت بخاتە ژێر پرسیارەوە!؟.. گومان ودوو دڵی لەەت هابخات.. هەروەک هەوڵەکانت بە هاستکردنەوەو ژیرکردنەوەی ویست وئارەزوو هەوەست وخووە نەشیاوو ناەواکانی و؛ وە ناوو ناوبانگت بقەزێتەوەو بەخەراب کەکی لە وەربگرێت!.. یان هیچ نەبێت خۆی لەدەست بدات وبکەوێتە دەست کەسی سێیەم و، ئەویش لەوپەڕی ترسنۆکی و لەبەی جوامێری وهەوەی هاستکردنەوە؛ بە کاری نەشیاوترو شەرمەزارانەتر لەدزی هەنووێنی بکات!..
بەردەوام بوون لەگوفتار، تائەوەی دوا پێیقیان بەنیازی دیدارێکی دیکە ئەوە بوو کە هەریەکەیان بە ئەوی دیکە؛ پشتەاستی ئەوەیان دەکردەوە کە گوزاشتیان لە دەکرد.. دواتر شکسپیر دەستێکی خستە سەر شانی کاکی هاوێیی (کەلردج) وپێی گوت: کاکە کەلردج؛ ئەزانی چی؟!.. هەرچی بێت؛ پێویستە بەبایخەوە لەمرۆڤ بوانین، لەهەر دەخێک بێت!..
پاشان خواحافیزی لێکرد وبەدەم هەگاوە، لەگەڵ خێاڵی؛ پاشماوەی گفتوگۆکەی درێژە پێداو دەیگوت: گرینگ ئەوێیە مرۆڤ بوونم لەدەست نەدەم، هەر نەرم وئارام ولەبوردە بم، بەرامبەرم هەر چۆن بێت..دڵی خۆ ئەگەر منیش پەرچەکردارم وەک کارەکەی ئەو بوو؛ قەزەون ونامرۆیی وبەد هەوشتی وناشیرینی ودزی وخیانەت وکاری ژێربەژێری وبەدزی وتاد… ئەوە منیش دەمە هەزی ئەو، بەیە باشترە من کار بە سەرخستن

وساغ کردنەوەی پەیام وگرینگیەکەی خەم بکەم ، کەهەر لە ماڵەوە ا فڕی بووم (سادەیی وبگەردی ولەبوردەیی وبەوابوون بەئاشتی ودوان، مرۆیی بوون لەئاوەزو ئاوەو ئامان وهەروەها لەڕفتارو هەڵسوکەوت وگوفتاردا، سەربەرزی و بوێری وئاستگەیی وساغی وبە پێچ وپەنایی، نەک بەس بەبەرژەوەندی خەم وخود پەرستی، بەشداریکردن لەچاکەی گشتی وچاکە کردن بەگشتی وهەروەها وەک وەڵامەک لەبەرامبەر خەرابەی خەرابەکارەک، بیر نەکردنەوە لەتۆڵەو تاد...).ئیدی بەهیوای بەختەوەری هەموو مرۆڤەک بەمەیمونیشەوە!..

بەتان لەتیف ماویلی(پایان).
ALEX ٢٠١٣ ی ١٠ ی ٢١

هەبجە؛ سۆی شارەزوور ... بەتان لەتیف ماویلی (پایان)

شانزەی سێیە
شەو دەیەوێ تا هەتایە
دڵی گەردوون بگوشێت و
ئاسۆی ڕۆژگار
بەر لە هەڵاتن بڕفێنێ !..
شانزەی سێیە
ژوان پرتەقاڵاویە
هەناسە تفت و بۆن سۆی..
ئەوە ڕۆژە
مانگ باوەشی بێ گرتووەو دەیلاوێنێ!..
دەڵێ زووبە چاوەکانت زوو هەڵێنە
تا تاریکستانی ئازار لەڕووی گەردوون بەوێنێ!..
شانزەی سێیە
هەبجە سۆی شارەزوور
دەناڵێنێ وهاوار ئەکات.. ئەقیڕێنێ!..

تەماشاکەن
باخی سۆوانی حەبیبەو
دەشتی شعری خاکوخۆ و
نەقشبەندیەکەی مەولانا؛
چۆن هەناسەی پرتەقاڵی و
بۆنی سۆوی (بـــــا) هەڵدەمژن!؟..
کاتژمێری شار سیلاکە
نا…
تا پێنج هەزاری ژمارد…
ئیتر خەوت و
تەنیا ڕستەیێ کەجێی هێشت
(پێویست ناکات…
لەچاویلکەی هیچ وشاتێ…
لەزاری هیچ مرۆڤ ناسێ…
یا فلاشی ڕۆژنامەوانێ… گەشتیارێ…
بـــــــا؛ ئازارەکانی مژوو
لەهەناوی شانزەی سێ بخوێنینەوە!..)
وەرن سەیری هەڵەبجەکەن!
ئەم تابلۆ هەنگاڵەییە!
..
….
……
لەم تابلۆ هەنگینەی شار
ببینن تەنیایی مژوو!
ببینن تەنیایی ئازار!..
هەڵەبجەیەو دەڵێ وەرن…
ببینن تەنیایی خەم و
ئێش و خەوی شەوینەی شار!..
لەو وەرزی بەهاری ساڵا
بەتەنیان..
خۆی و مانگەشەو!..
یەکەم هاوار
یەکەم گریان
یەکەم ترازانی هەناسە
لەجوانی شار…
لەژوانی ژان…
هەور بەفلاشە تەزیوەکەی

وێنەی باخی مەمانی گرت!
مەمکێ؛
لەمژینی تامەزرۆی زاری زراسکەیێ ئەترازێ!..
مەمکێ؛
لەگوشینی سەرپەنجەی عەشقی شاگەشکەیێ ئەترازێ!..
بەتەنیان..
خۆی و مانگەشەو!..
مانگ پڕی دەڵێ:
جێت ناهێڵم..
ناتۆفڕنم..
هاتووم بە پێنوسی ئازار؛
نەخشەی ژان و
نەخشەی هاوارو تەیارەو
بۆمبی کیمیاویت بکێشم
لەسەر باڵی کۆلارەی منارەی لاسار!..

تەماشاکەن
وا ئێستاکە هەموو جیهان
لەناو خەوێکی پەمەیی
هاوکێشە ئابوریەکانیان
بەتامی سۆو شیکار دەکەن!..
وەرن بچین بۆ شارەزوور!
سۆوەکە مێخەک بەند بکەین..
هەڵەبجە..
سۆوی شارەزوور!..
بۆتان لەتیف ماویلی (پایان)
17/3/2007 ـــــ هەولێر/ ئاپەڕین

ئاپۆین؛ یادگاریەکی

منایم ... بتان لتیف ماویلی

هموو ساڵ لسەرەتای مانگی ئازار؛ خەڵکی کوردستان یادی ڕاپەڕین دەکاتەوە، کە لە ٥ ی ٣ ی ١٩٩١ لەشاری ڕانیە دەستی پێکردو گەلی کوردستان لەدژگا داپڵۆسێنەرەکانی حیزبی بەعسی فاشی ڕاپەڕین ولێکوردستان وەدەرنران. ئەوەی دەمەوێت لەبارەیەوە بدوێم؛ ڕاپەڕینی خەڵکی سەران وەواندزە، ئەوەی لەیادو بیری من هەیە لەو ڕۆژەدا لەڕە بەکورتی بیخەمە ڕوو.
دوای ئەوەی گوندی ماویلیان لەلایەن بەعسەوە وێرانکرا؛ ئەمە ماڵمان چووە بناری کارەخ، کەئەو کات پێی دەگوترا سنوری ئازادکراو، دواتر لەساڵی ١٩٨٩ باوکم (شێخ لەتیف ماویلی) لەلایەن بەعس دەستگیرکرا، کە لەدەرگەوە بە ماویلیان وبەرزەوە دەهاتین بەمەبەستی سەردانی لای خزمان، ئەم ڕووداوە بووە هەی ئەوەی ماڵمان بگوازرێتەوە گوندی کەورین کە چەند کیلەمەترێک لەڕۆژهەڵاتی سەرانە.

بەبیرم دێ وەختی ڕاپەڕین، سەرلەبەیانیی ڕۆژی ١٠/٣/١٩٩١ باوکم (شێخ لەتیف ماویلی) جلی مەلایەتی(جوببەو مەندیل)ی کردە بەرو، چەکەکی کەلاشینکۆفی لەخزمەک وەرگرت وەختێک مەخزەنی لەسەر ئەو جلە بەست، ئەمە ئەو کات ماڵمان لەگوندی کەورین بوو، باوکم پێشنوێژو وتارخوێن بوو لەوە، چونکە بەجگە لەوەی خوێندنی فەقێیەتی تەواو کردبوو؛ دەرچووی کەلەژی شەریعەو قانوونیش بوو لەزانکۆی بەغدا. زۆرێک لەپیاوانی ئەم گوندە لەدەوری کەبووەوەو چەکیان هەڵگرت، دیاربوو پێشتر باسی ئەو ڕۆژەی لە کردبوون، مام عەبدوڵڵاحمانی مام عەولا گەورە چەکی قازیفەی پێ بوو، هەروەها مام تەفیق ومام ئیبڕاهیم وکاک مزەفەرو شیخ خالید، کەئامۆزای بابم بوو ئەویش لەماڵمان بوو، بەباوکمی گوت: منیش دەچم چەکێک لەماڵی مام حاجی ئاغا دێنم ولەگەڵتان دێم، هەروەها زۆر کەسی دیکە کەهەڵنگۆ ئێستا ناوکانیانم لەبیر نەبێ بەتەواوی، هەموو پێکەوە بەرەو کەوتن بە شاری سەران، کەنزیکەی (٦ بۆ ٧) ئۆتۆمبێل دەبوون، لەسەر ڕێگای گشتی هاملتۆن لەلای گەرستانی دەشتێ، لای پارکی گوڵانی ئێستا؛ گەیشتنە قافلەی ئۆتۆمبێلەکانی قائیدی فەقێی (٣٣)، کە زیاتر لە (٢٠٠) ئۆتۆمبێلی پێ سەربازو چەکی بەدواوە بوو، باوکم لەبەردەم ئۆتۆمبێلەکەی ڕاوستاو دەستی بەرزکردەوەو پێی گوت(عاش الحق، عاش الشعب الکوردی)، ئیدی ئەم قائیدەو دارودەستەکەی خەیان

بەدەستەوەدا، پاشان باوکم وهاوێکانی بەرەو بارەگای منزەمە چوون لەشارچکەی دیانا(بەرگوان) وابزانم ئێستا بارەگای ناوچەی پارتی تێدایە، لەگەڵانەوەیاندا لەنزیک فلکەی پێشمەرگەی ئێستا گەیشتنە مام عەزت بەگ دەرگەیی وهاوێکانی کەلەسەربازگەکەی دەشتە دەهاتنەوە، کەلەلای پارکی گوڵان –گەڕستانی کۆرین- هەتا دەگاتە گەروە سەرپەلە وبگرە تا نزیک فلکەی پێشمەرگەی ئێستا هەموو سەربازگە بوو، سەربازگەیەکی زەر گەورە بوو!!.. مام عزت بەگ پێی گوتبوون فەرموون بابچینە ماڵی ئەمە چایەک بخێنەوە، ئەوانیش چووبوون. واتا سەران ئازادکرا.. لەوە مام عزەت بەگ وهاوەکانی دەوری باڵیان هەبوو لەناپەڕیندا.. هەروەها هەواندز درەنگتر ئازاد بوو، چونکە لەحامیەی هەواندز بەعس هەندە تەقەی کردو بەرهەستی کرد، بەڵام دواتر ئەویش ئازاد بوو..

هەرچی قەزای چەمانە؛ هەندەک لەماویلیەکان کەدوای هاگواستنی ماویلیان لەبەنوریان نیشتەجە ببوون، هەروەها خەڵکی بەرزەوە بەرەو چەمان هاتبوون کەبارەگایەکی فەوجی لێبوو.. چونکە بەجگە لەگوندی بەرزەوە گوندەکانی تر هەموویان هاگوزران وخاپورکرابوون!.. ئەوکات د.سەلام کۆی عەبدولقادری شێخ وهاوەکانی بەرەو منزەمەی چەمان چوون، لەبەرزەوەش موسلیح زەوەیی وهاوەکانی وخدر ماویلی بەرەو ئەو منزەمەیە چوون، لەناو منزەمەکە مام سەلام(د.سەلام) گوتی: یەکەک لەفرسانەکانی ئەوسا؛ چەکی لەئامیری فەوجەکە هاکەشاو پێی گوت: سلم نفسک!.. ئەویش وەڵامی دابەوە پێی گوتبوو: ئەی خائین، ئەدی ئەتو دوێنێ نەهاتیە لام وپێت گوتم: مەترسە سەیدی هەر شتەک بوو ئەمە دەگەینە لات ودەتپارێزین؟!.. مامیشم(د.سەلام) دەڵێ منیش بەو مستەشارەم گوت: تە لەگەڵی با خەڵک هاپەڕین بکەن، تە هاست ناکەی، ئەگەر ئەو سەربازگەیە دامەزراوەیەکی سەربازی وفەرمی دەوڵەت بەت؛ تە فرسانەک زیاتر نەی، سەربە ئەوانی!.. پاشان ئامیرەکە بارەگای فەوجی بەجێهێشت وتەسلیم بوون، ئیدی ئاپەرای جەماوەری گوندەکان ودانیشتوانی چەمان وهەواندزو سەران پەکەوە لەدەزگا داپەسەنەرەکانی بەعس هاپەڕین ولەو دەڤەرە وەدەرنران. بەگومان بەهەزەوە مامەڵە لەگەڵ سەربازەکان کرا، کەئەمە سەروەری وەڕوشتەکی زەر جوانی خەڵک بوو.. بەڵام ئەوەی جێی ڕەخنەیە؛ بەداخەوە زەر خەڵک ئەو کات بە پوو تاڵانی هاتبوون!! هەموویان بەتاڵان برد!!.. کەل وپەلی هەموو شوێنەکان بەتاڵانبران!!؟.. باوکم یەکەک بوو لەوانەی زەر هەوێدا تاڵانی نەکرێت، بەو خەڵکەی دەگوت کەکەلوپەل وشتەکانیان بەخێیان دەبرد؛ ئەمە هەم لەوو ئایینی حەرامە هەم لەوو نەتەوەیی ونیشتیمانی، چونکە موکی

گشتیو هی دوتە، لگەڵ بارەی کوردستانی وەکو دامەزراویەکی فەرمی ئەم بارگاو کەرستە سەربازی وهەرچی کەل وپەل هەیە وەربگرێت ولە بارژەوەندی گشتی سودیان لە ببینرێت.. بەڵام کەس گوێی پێ نەدا!!.. هەتا بەردی بناغەش دەرهێندرا لەمەعسکەرەکەی سەران. پاساویشیان ئەوە بوو کە ئەمە هی ژەمەکی فاشیستی چۆسڵنەرەوەیە، موڵکی ئەمەی خەڵکە ئاسایی لەخەمان بیبڕین.

ئەمەی منداڵانیش بەشدار بووین، پەمان خۆش بوو ئەو فەوزایە دروست بووە، چونکە من بەسروشت؛ منداڵێکی سەربزەوو بەجوڵە بووم، ئەو کات تەمەنم لەدەوری (٧ بۆ ٨) ساڵی دەبوو، لەگەڵ چەند منداڵیکی دیکەی کەورین؛(عەلی ومحمد کوانی مام سەفی خورشید، سەلیمی مام حاجی ئاغا، حەسەنی مام مەعروفی وزیری دیکەش کەداوای لێبوردن دەکەم ناویانم وەبیر نەماوە) چوبووینە ئەو شوێنە(سەربازگەکەی دەشتە/ سەران)، لەوێ یاریمان بەو چەکانە دەکرد کەلە پاش بەعس بەجەمابوون، بارووتی گولەی ئاربیجی وگولە دەشکەو کەلاشینکەفمان دەردەهێناو ناوی خەمان وشتی دیکەمان پێی دەنوسی وپاشان دەمان سوتاند هەتا نەخشەکەی لەسەر خاک دەربچێت، وە بە یاری منداڵانە بەکارمان دەهێنان، بەتایبەت ئەو یاریەی ئەمە پەمان دەگوت(قالکانێ) کە قالکی فیشەکەکانمان دادەنایەوە لەسەر زەوی وسەرە گوللەکانیشمان دەگرتنە. هەروەها زەر یاری دیکەی منداڵەش.. زەر خەکم دەدیت وەکو چاودێر(حەڵەس) لەدەوری کەیەکی زەری چەک وکەلوپەلی وەکو خواردن وشتی تر بوون، ئەو کات من نەمدەزانی ئەوە تاڵانی وپووچ کەکرایتەوەو حەڵەسی لەداندراوە!!.. کەگەورە بووم، زەرم پێ ناخۆش بوو.. ئەوانەی شوفێریان دەزانی؛ بەئیقاو زیلی عەسکەری شتیان دەبردەوە.. لەهەندێ ژوو دەجووینە ژوورەوە؛ هەمووی مەرجەبی سەربازی بوو/ کەلوپەلی سەربازی، هەندێ ژوور بەس سجل ودەفتەرو شتی لەو بابەتە بوون.. هەر خوا دەزانێ چی لێنەبوو!!.. دامەزراوەیەکی زەر گەورە بوو ئەم سەربازگەیە، بە نوێژی نیوەڕۆ ئاوی تەوەرکراو هەمووی تاڵانکرا.

دواجار دەڵێم: ئیدی ئەم ئاپۆینە هی هەموو خەڵکی سەران بوو، بەوانشەوە کە خەیان گونجاندبوو لەگەڵ حزبی بەعس. هەموو چین وتوێژکان بەوپەڕی وروو وزەو بوونیەوە بەشداریانکردو لەزووترین وزەری بەعس ئاپۆین، لەپێناو ئازادی وداد، لەپێناو نانکی سەربەرزانەو لەحوکمانیەتکی خەماێیدا.. من نامەوێت قسە لەسەر دوای ئاپۆین بکەم، ئەوەی مەبەستم بوو تەنها وەبیرهێنانەوەی یادکی منایی خەم بوو، کەوک ئاوێنە زەربەیم لەبیرە..

بەتان لەتیف ماویلی
٩/٣/٢٠١٧ – هەولێر

لەنــوان دایــک و بــاوکم دا: …بــەتــــــان لــەتیــــــف مــــاویــلـــــی

(یادگاریەکی جوانی منداڵیم/ لەیاداشتەکانمدا)

ئەمن لەژوورەکدام؛
لەسەر دیواری پشت سەرم؛ چاوەکانی باوکم نیگار کراون!..
سەزی دایکم کراوەتە خەناوکەی تابلۆی ئایەتی کورسی!..
*** ** ***
وەبیرم دێ منداڵ بووم، تەمەنم لەدەوری ١١ لە ١٢ ساڵی دەبوو، وابزانم تازە ماڵمان چووبوو گوندی بەنوریان، باوکم پارچە لاپەڕەیەکی بەتیپ لەتەنیشت ئاوێنە هەڵواسی بوو، کە ئەو چووە دەرەوە چووم سەیرم کرد چەند دێرە شعرێکی عەرەبی بەخەتی جوانی خۆی لەسەر نووسی بوون، بەکوردیش لەژێریانەوە واتاو ڕاڤەی دێرە شعرەکانی نوسیبوو، ئەم دێرە شعرانەش سەبارەت بە ... وکاریگەری دایک بوون لەپەروەردەکردنی منداڵ وبەدامەزراوەییکردنی حوکمڕانیی ماڵەوە..
ئەمەش دێرە شعرەکانن:
اِلَامُّ مَدرَسَهٌ إِذا أَعدَدتَها
أَعدَدتَ شَعباً گَيِّبَ الاَعراقِ
اِلَامُّ رَوچٌ إِن تَعَهَّدَهُ الحَيا
بِالرّی أُورَقَ أَيَّما إيراقِ
اِلَامُّ أُستاذُ الاَساتِزَهِ الاُلی
شَغَلَت مَپارِهُم مَدی الافاقِ
(حافق إبراهيم)
لەقەسیدەی "العلم والاخلاق" وەرگیراوە..

وەبیرمە جارەکیان باوک ودایکم وەک هەر ڕووداوەکی ئاسایی نەوان هاوسەران لەهەر خەزانەکدا؛ دەمەقاڵێیەکیان لەنیوان ڕوویداو باوکم یەکسەر هات دەستی منی گرت ومنی بردە لای دایکم، لەدەی خەم سەرکەنەی خەمم دەکرد وامزانی شکایان لەسەر منە، بەڵام خوای کرد لەسەر من نەبوو، ئەستاش نازانم لەسەر چی بوو، بەدایکمی گوت: هیچ جار بانگی ئەو کوڕەت کردیە پەی بەڵی ئەرە باوکت ئەوە چیە لەتەنیشت ئاوەنە هەڵی واسیە؟!.. ئەوە گەورەترین حیکمەت وبەهای ئینسانی تەدایە کەئەگەر دایک لەدایکایەتی وچاودێری وپەروەردەکردنی منداڵدا زرنگ وبەئاگاو ورد بێت نەک منداڵکانی؛ بگرە کەمەگایەک بەختەوەرو دروست وبەبەهاو هەزەوە پەدەگات. پاشان مانای بەیتە شعرکانی کردوو ڕاڤەو شیکارەکی باشی لەسەر کرد لە من ودایکم.. دوایی دەستی منی بەرداو هەیشتە دەرەوە.. منیش سەیرەکی دایکمم کردو چوومە دەرەوە..

"بەتان لەتیف ماویلی"

هەولێر/ ١/١١/٢٠١٤

عەشقم چەند لەعەشقی"نالی" ئەچێ ! … بەتان لەتیف ماویلی

دەی تەنیام کەوتەتە سەر هەت..
سەبرت لەجەخینەی مانگ ئەولاترە لەجوانی..
دەم هات وهەنگەژی هەی هاتنت بکات
وەک بەڵی هاتوویتە ناخمەوە..
تا بەزمکانت ناو سینگم بکەیتە ئینجانەی دەی گوماویت..
لەدەلاقەی دەمدا ئەبی بەچرا..
چرای هەواندنەوەی تاریکی وتەنیاییم..
خانمەکەم..
ئەواران خەیاڵم بەدیار چاوەکانت دائەنیشە و
پەنجەرەی ژوور واڵا ئەکا بە پەخوستەکانت

چاوکەی خونم؛ فڕشی سوری بەر پتە ڕیحانی..
وەکو لیلاکەی مەحوی چاوەڕی وادەی لیقام حەیرانی..
کەهشتا مانگ نەی ئازانی لەکوێی شوودا هەڵ بێت!؟..
کەهشتا عارف نەی ئازانی ڕووگەی عەشقی کوێیە!؟..
منیش نەم ئازانی پیتی یەکەمی عەشقی ئازەلم چیە!؟..
چاو ڕیحانیە لەبەر هەنگاوم ڕواو باڵای کردو
یەکەم ئایەتی عەشقی منی لەپەڕەکانی نوسرابوو..
ئیتر ئاوو هەناری باخی بەختەوەریم..
چیتر لەگەشەی خانقا کە ناکەوم..
ئاوە پەیکی عەشقی خوداییم..
ئاوە هەناری شکانی تامەزرۆیی خۆشەویستی و
ئازنە بارانی خاوبوونەوەی خەیاڵم
ئەی لاو دەنگی؛ وەکو "نەی" ەکەی مەولانا..
لەنگەڵا لەم گەردوونە بە بندا سەرپێ بم!..
ئەی کچی کوردەواری
داوێنپرچەکانت وەکو ژەی ساز..
دەنگت؛ دەنگی سرودی سروشی ئیمانە..
ئەی یەکەم ئاوازی مەسیقاریم..
چیتر ناەم، ئاوە نابە کەحزرەتی"نالـــی" دەیگوت بە"حەبیبە:
" دەستم لەگەردنی خەت هەمەگرە ئەی حەبیبە
وابزانە خونی خەتە یا منەتی ڕەقیبە
سەر بەردەبازی ڕەتە، تەن تەختەبەندی جەتە
دە مەیلی خاکی پەتە، ڕوح ماڵی خەتە بیبە
ئەی گەرانی ژیانم..
ئاوە مەدەوە، وەرە..
ئەدی ناەم:
چاوکەی خونم؛ فڕشی سوری بەر پەتە ڕیحانی..
ئەی خودایە..
عەشقم چەند لەعەشقی"نالی" ئەچێ!..

بەتان لەتیف ماویلی"پـایـــان"
٢٣/٧/٢٠١٦ هەولێر- خانزادی نوێ